

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΗΠΕΙΡΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1995 – 2005»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ: ΜΑΚΡΥΔΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ –
ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΑ ΜΑΡΙΑ –

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
ΠΑΤΡΑ, 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ. 1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	σελ. 4
1.1 ΗΠΕΙΡΟΣ – ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ – ΙΣΤΟΡΙΑ	σελ. 4
1.2 ΝΟΜΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	σελ. 5
▪ ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ	σελ. 5
▪ ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	σελ. 7
▪ ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΑΣ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΝΟΜΟΥ ΑΡΤΑΣ	σελ. 8
▪ ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	σελ. 10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	σελ. 13
2.1 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	σελ. 13
2.2 ΟΡΕΙΝΟΣ ΚΑΙ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	σελ. 14
2.2.1 Μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται στην Ελλάδα	σελ. 15
2.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	σελ. 15
2.3.1 Υπάρχουσες εναλλακτικές μορφές τουρισμού αναφορικά σε κάθε νομό της περιφέρειας	σελ. 15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	σελ. 17
3.1 ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ 1995-2000	σελ. 17
3.2 ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ 2001-2005	σελ. 19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	σελ. 22
4.1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟ ΜΕΤΣΟΒΟ ΚΑΙ ΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ	σελ. 22
4.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΚΑΙ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	σελ. 24
4.2.1 Τουρισμός και περιβάλλον στην Δυτική Ελλάδα	σελ. 25
4.2.2 Κρίσιμες χωρητικότητας τουριστικών περιοχών	σελ. 25
4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ. 27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	σελ. 29
5.0 ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	σελ. 29
5.1 ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	σελ. 29

5.1.1 Αξιολόγηση των υφιστάμενων τουριστικών πόρων	σελ. 29
5.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	σελ. 29
5.2.1 Εκτίμηση της «φέρουσας ικανότητας» συγκεκριμένων περιοχών της περιφέρειας ως προς την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη	σελ. 31
5.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΥΤΕΡΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	σελ. 33
5.3.1 Διεύρυνση της δυνητικής ζήτησης, τόσο στις ξένες αγορές όσο και στο εσωτερικό	σελ. 33
5.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	σελ. 34
5.4.1 Καθορισμός στρατηγικής για την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας	σελ. 34
5.4.2 Πρόταση για τους άξονες και τις μορφές κινητοποίησης των φορέων του ιδιωτικού τομέα και των αναγκαίων κοινών δράσεων των δημοσίων και των ιδιωτικών φορέων	σελ. 35
5.5 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	σελ. 35
5.5.1 Στρατηγική μάρκετινγκ και επικοινωνιακή στρατηγική	σελ. 36
5.5.2 Εργαλεία – Μέσα τουριστικής προβολής	σελ. 36
5.6 ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΣΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	σελ. 37
5.6.1 Φορείς που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση των προτάσεων	σελ. 37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	σελ. 39
6.0 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	σελ. 39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο	σελ. 43
7.0 ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	σελ. 43
7.1 Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ	σελ. 43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	σελ. 45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	σελ. 53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα βορειοδυτικά της Ελλάδας από το Ιόνιο πέλαγος μέχρι τα σύνορα της Μακεδονίας και της Θεσσαλίας, μια έκταση γης με όμορφες ακτές που σμίγουν στο βάθος με βουνά απλόχερα σπαρμένα, που χαίρεσαι την εξαιρετική άγρια ομορφιά τους αυτή είναι η Ήπειρος. Το θέμα της εργασίας αυτής εστιάζεται κυρίως στην τουριστική ανάπτυξη της Ηπείρου για την χρονολογική περίοδο από το 1995 ως το 2005. Γίνεται ανάλυση σε κάθε νομό της Ηπείρου ξεχωριστά και εξετάζονται οι δυνατότητες, οι αδυναμίες καθώς και οι ευκαιρίες που έχουν για την τουριστική τους εξέλιξη. Καθώς η Ήπειρος με το παρθένο περιβάλλον, τα ιστορικά μνημεία (αρχαιολογικοί χώροι, μαντεία), τα μουσεία, τα παραδοσιακά χωριά, τα ήθη και τα έθιμα, τη φιλοξενία και την παραδοσιακή μουσική, ικανοποιεί και τους πιο απαιτητικό επισκέπτη. Αναφέρονται επίσης έργα τα οποία πραγματοποιήθηκαν σ' αυτή την δεκαετία ή εγκρίθηκαν από τις αντίστοιχες αρμόδιες υπηρεσίες τα οποία βοήθησαν εξαιρετικά την Ήπειρο όπως για παράδειγμα, στις μετακινήσεις, στις τουριστικές εγκαταστάσεις. Για την ολοκλήρωση επίσης αυτής της εργασίας χρησιμοποιήθηκε φωτογραφικό υλικό από διάφορες περιοχές της Ηπείρου. Ακόμα συμπεριλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία τα οποία δείχνουν τις αφίξεις, τις διανυκτερεύσεις αλλά ακόμα και τι τύπος τουριστικών καταλυμάτων είχε την μεγαλύτερη προτίμηση. Θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν πολλά περισσότερα γι αυτή την μοναδική περιοχή, την Ήπειρο, με τις ατελείωτες φυσικές ομορφιές, την συναρπαστική μακραίωνη ιστορία της καθώς οι θρύλοι και οι παραδόσεις βρίσκονται σε κάθε γωνία της.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ξεκινώντας αυτή τη μελέτη, θα ήθελα να αναφερθώ με συντομία, στους λόγους που με ώθησαν να επιλέξω το συγκεκριμένο θέμα «Ορεινός Τουρισμός στην Περιφέρεια Ηπείρου» για να σφραγίσω τη φοίτησή μου.

Οφείλω να πω ότι η μέχρι τώρα σχέση μου μ' αυτό το αντικείμενο και οι γνώσεις μου ήταν επιφανειακές. Όταν κάποιος μιλά για την χώρα μας συνδέει πάντα το όνομά της με ήλιο και θάλασσα και σίγουρα έχει κάθε λόγο να σκέφτεται έτσι. Η Ελλάδα χώρα πλούσια σε φυσικές ομορφιές, πολιτιστική παράδοση, ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον, ζεστούς και φιλόξενους ανθρώπους, κατατάσσεται στις πλέον τουριστικές χώρες.

Η καταγάλανη θάλασσα, οι ατελείωτες ηλιόλουστες παραλίες και το γραφικό ελληνικό τοπίο, την βοήθησαν να κατακτήσει ένα μεγάλο μερίδιο στην Ευρωπαϊκή αγορά, κυρίως στον παράκτιο τουρισμό. Οι βορειότεροι λαοί αναζητώντας θερμότερα κλίματα και συνήθειες βρήκαν καταφύγιο στη χώρα μας και αυτή με την σειρά της, δικαίωσε και δικαιώνει την επιλογή τους.

Ο ορεινός τουρισμός δεν είναι άγνωστος στην χώρα μας. Προσπάθειες ανάπτυξής τους έχουν αρχίσει εδώ και αρκετά χρόνια (περίπου από το 1950-1960) όμως βρίσκονται ακόμη σε νηπιακό στάδιο και προχωρούν με αξιοσημείωτα αργούς ρυθμούς. Κάτι τέτοιο δεν είναι τυχαίο, αφού όπως βλέπουμε η Ελλάδα έχει από παλιά καθιερωθεί σαν προορισμός καλοκαιρινών διακοπών.

Τα τελευταία χρόνια όμως, παρατηρείται σχετικώς κορεσμός του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, είτε αυτό αφορά την Ελλάδα σαν χώρα, είτε αναφέρεται στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Σημαντικές μεταβολές σημειώνονται σε όλους τους τομείς της οικονομικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. Ο τουρισμός δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος από αυτές τις μεταβολές.

Ο σημερινός τουρίστας – καταναλωτής εμφανίζεται αρκετά συνειδητοποιημένος ως προς το τι ζητάει ενώ παράλληλα διαθέτει τα μέσα για να το αποκτήσει. Η αύξηση του εισοδήματος και του χρόνου του, η συσσωρευμένη τουριστική εμπειρία που του προσφέρεται και η συνειδητοποίηση της έκτασης που καταλαμβάνει η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, αποτέλεσμα της αλόγιστης τουριστικής ανάπτυξης έχουν προκαλέσει ριζικές αλλαγές στην τουριστική ζήτηση.

Μέσα στο πνεύμα των μεταβολών αυτών έχουν ξεκινήσει κάποιες προσπάθειες επέκτασης της τουριστικής περιόδου η οποία (τουλάχιστον στην χώρα μας) έχει

ασφυκτικά συρρικνωθεί στους καλοκαιρινούς μήνες. Αξίζει να αναφέρουμε στο σημείο αυτό ότι η Αυστρία που δεν έχει θάλασσα έχει πετύχει μεγάλη ανάπτυξη του καλοκαιρινού τουρισμού, πράγμα που αποδεικνύει την επιτυχία στο μάρκετινγκ του Αυστριακού Τουρισμού. Η Ελλάδα είναι αναμφισβήτητα χώρα με πολλά προσόντα, όσον αφορά την προσέλκυση τουρισμού εκτός καλοκαιριού, όμως οφείλει να τα αξιοποιήσει στο μέγιστο, προκειμένου να σταθεί αξία δίπλα στις ανταγωνίστριές της.

Το σίγουρο είναι ότι αυτά τα προσόντα δεν είναι μόνο ο ήλιος και η θάλασσα. Η ελληνική φύση είναι το ίδιο γοητευτική, τους χειμωνιάτικους μήνες έχοντας σαν πλεονέκτημα έναντι άλλων χωρών το ήπιο κλίμα της.

Είναι καιρός λοιπόν να ακολουθήσει και η χώρα μας την ανάπτυξη που απαιτείται αν θέλει να συνεχίσει να συγκαταλέγεται δίκαια ανάμεσα στις τουριστικές χώρες και να μην νεκρώνει τουριστικά το χειμώνα.

Σκοπός της μελέτης που ακολουθεί είναι ακριβώς αυτό, μια βαθύτερη προσέγγιση των δυσκολιών που συναντά η ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Ηπείρου, καθώς και η έκθεση προτάσεων για την πολυπόθητη επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Στόχος να συμβάλλει το δυνατόν περισσότερο στην κατανόηση και συνειδητοποίηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η χώρα μας ώστε να καθιερωθεί και ως χειμερινός τουριστικός προορισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. ΗΠΕΙΡΟΣ – ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ – ΙΣΤΟΡΙΑ

Το διαμέρισμα της Ηπείρου τοποθετείται χωροταξικά στο βορειοδυτικό τμήμα της Ηπειρωτικής Ελλάδας. Βρέχεται δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος και στα βόρεια γειτονεύει με την Αλβανία. Στα βορειοανατολικά της βρίσκεται η Δυτική Μακεδονία και ανατολικά η Θεσσαλία. Στα νότια της η Ήπειρος γειτονεύει με την Αιτωλοακαρνανία και ένα μεγάλο τμήμα της βρέχεται από τον Αμβρακικό κόλπο. Έχει συνολική έκταση 9.203 m² καλύπτοντας το 6,7% της συνολικής χώρας. Η γεωμορφολογία της χαρακτηρίζεται από το ορεινό ανάγλυφο και την αφθονία των επιφανειακών υδάτων.

Η περιφέρεια Ηπείρου αποτελείται από τους Νομούς:

- Νομός Άρτας με έδρα την Άρτα
- Νομός Θεσπρωτίας με έδρα την Ηγουμενίτσα
- Νομός Ιωαννίνων με έδρα τα Ιωάννινα
- Νομός Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα

Η Ήπειρος είναι μια περιοχή με πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον. Κυρίως στους Νομούς Άρτης και Θεσπρωτίας έχει μεγάλες ακτές και χρυσές αμμουδιές, γραφικά λιμανάκια, βραχώδη ακρωτήρια και σπάνιους βιότοπους. Αυτό που κυριαρχεί είναι τα βουνά, σκεπασμένα με χιόνια τους περισσότερους μήνες, αλλά γεμάτα δάση, άλλα βραχώδη με πολλά ορεινά χωριά και οικισμούς. Οι λίμνες και τα ποτάμια είναι τα φυσικά στοιχεία που συμπληρώνουν το τοπίο της περιοχής της Ηπείρου. Οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν το 77% της συνολικής έκτασής της. Από το σύνολο των δήμων και κοινοτήτων που υπάρχουν στην Περιφέρεια το 66,6% ανήκει σε ορεινές περιοχές, ενώ το 33,4% του πληθυσμού κατοικεί σε ορεινές περιοχές.

Πάνω απ' όλα όμως η Ήπειρος είναι γνωστή για την ιστορία της, τους θρύλους και τις παραδόσεις της. Εδώ βρίσκεται το αρχαιότερο Μαντείο των Ελλήνων, στην Δωδώνη.

Στον Αχέροντα ποταμό βρισκόταν κατά την αρχαιότητα το ομώνυμο νεκρομαντείο. Γνωστή είναι και για την ιστορία της, Πύρρος, Δεσποτάτο της Ηπείρου, Νικόπολη, Σούλι, Βαλκανικοί πόλεμοι, απελευθερωτικοί πόλεμοι 1912-1913, έπος του 1940. Ο πολιτισμός και η παράδοση της Ηπείρου είναι μοναδικά. Είναι πολύ γνωστοί οι μεγάλοι ευεργέτες του έθνους που κατάγονταν από την Ήπειρο όπως αδερφοί Ζωσιμάδες,

Γεώργιος Αβέρωφ, κλπ. Η Ήπειρος σήμερα έχει τον δικό της σημαντικό ρόλο σαν πύλη στην Δ. Ευρώπη και ως «γείτονας» περιοχή με την Αλβανία.

Η περιήγηση στην Ήπειρο είναι κάτι μοναδικό για κάθε επισκέπτη αφού καταφέρνει να συνδυάζει φυσικό περιβάλλον, ιστορία, θρύλους και παραδόσεις.

1.2 ΝΟΜΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

■ ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Ο Νομός Πρέβεζας είναι παραθαλάσσιος νομός και διακρίνεται για τις μορφολογικές μεταβολές του τοπίου του από ψηλά βουνά μέχρι ωραίες παραλίες. Είναι ο μικρότερος σε έκταση 1.036 τ.χ. με συνολικό πληθυσμό 58.628 κατοίκους και καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Ηπείρου. Από τα σημαντικότερα μνημεία που έχει να επιδείξει ο νομός είναι αυτά του Ζαλόγγου και του Νεκρομαντείου. Το Ζάλογγο είναι ένας χώρος αισθητικής αρμονίας, ένας τουριστικός προορισμός με απεριόριστες δυνατότητες, με τον συνδυασμό βουνού, θάλασσας και πράσινου. Το Νεκρομαντείο βρίσκεται μόλις 2 χλμ από το χωριό Μεσοπόταμος και 50 χλμ από την Πρέβεζα επάνω σε ένα λοφίσκο.

Τις πιο σημαντικές πόλεις του νομού αποτελούν οι πόλεις της Πρέβεζας, Πάργας και Νικόπολης.

Πρέβεζα: Βρίσκεται στο Ν.Δ. άκρο της Ηπείρου, χτισμένη στην είσοδο του Αμβρακικό κόλπου. Συνδυάζει τις ήσυχες διακοπές με την κοσμοπολίτικη ζωή.

Πάργα: Κυκλωμένη από βουνά και ελαιώνες εκατοντάδων χρόνων, περιτριγυρισμένη από πανέμορφες παραλίες και ακρογιαλιές. Έγινε δήμος από το 1947 και ανακηρύχθηκε «τουριστική περιοχή» το 1962. Η πόλη της Πάργας προκαλεί το ενδιαφέρον λόγω της αρχιτεκτονικής η οποία έχει δεχθεί επιρροές από την εποχή της Ενετοκρατίας

Νικόπολη: Μια ανάσα δίπλα από την Πρέβεζα σε απόσταση 8 χλμ, ένα μέρος που η ιστορία έχει αφήσει τα σημάδια της. Σήμερα εξελίσσεται σε ένα σπουδαίο διαμετακομιστικό κέντρο και αυτό λόγω της γεωγραφικής θέσης της.

Η οικονομία του νομού στηρίζεται κυρίως στην γεωργία και την κτηνοτροφία. Σε όλο το μήκος των παραλιών καθώς απλώνονται σε μια απόσταση 60 χλμ υπάρχουν τουριστικές μονάδες και ενοικιαζόμενα δωμάτια, στα χωριά και τους οικισμούς. Ο

νομός προσφέρει επίσης εναλλακτικές διαδρομές στο εσωτερικό, πεζοπορία στα στενά του ποταμού Αχέροντα, καθώς και διαδρομές με πλοίαρια στον ποταμό.

SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Δυνατά Σημεία

- Πληθώρα ελκυστικών ακτών και μεγάλος αριθμός πολιτιστικών πόρων και αρχαιολογικών χώρων.
- Η μεγαλύτερη συγκέντρωση κλινών στην περιοχή και ικανοποιητικός αριθμός ιδιωτικών μαρινών και τα περισσότερα camping στην περιοχή.
- Πολλοί τρόποι πρόσβασης και κυρίως το αεροδρόμιο.

Αδύνατα Σημεία

- Οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις υστερούν ως προς το μέγεθος και την ποιότητα με αποτέλεσμα να προσελκύει τουρισμό χαμηλών εισοδημάτων.
- Ο περισσότερος τουρισμός της περιοχής έρχεται για τις ακτές της και μένουν αναξιοποίητοι οι υπόλοιποι πόροι της.
- Παρουσιάζονται παράπονα αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών για βρώμια δωμάτια και κακή μεταχείριση.
- Κάποιες περιοχές έχουν τουριστική περίοδο 30 ημερών.
- Έντονο φαινόμενο ανταγωνισμού μεταξύ των Δήμων του νομού (Πάργα-Πρέβεζα).
- Στην Πάργα δεν επιθυμούν να συμπληρωθούν τα τουριστικά τους πακέτα με εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Ευκαιρίες

- Ανάπτυξη και αξιοποίηση όλων των πόρων της και ιδιαίτερα των θαλάσσιων.
- Αξιοποίηση των υπό κατασκευή δικτύων και των υπάρχοντων μαρινών για προσέλκυση τουρισμού.
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε συνδυασμό με τον θαλάσσιο και τον ιστορικό – πολιτιστικό τουρισμό.

■ ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο νομός Ιωαννίνων είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση και πληθυσμό νομός της Ηπείρου. Έχει έκταση 4.990 τ.χ. και ο πληθυσμός είναι 161.667 κάτοικοι. Είναι από τις ορεινές περιοχές της Ελλάδας με υψηλά βουνά και διασχίζεται από τα ποτάμια Αώο, Βοϊδομάτη, Καλαμά, Άραχθο και Λούρο. Μερικά από τα αξιοθέατα χωριά είναι τα εξής: Το **Μέτσοβο**, είναι ένα κοσμοπολίτικο ορεινό κεφαλοχώρι χτισμένο σε ύψος 1.160 μ. σε μια πλαγιά της Πίνδου. Ο **Δήμος Εγγατία**, η **Κόνιτσα** είναι μια κωμόπολη χτισμένη στις πλαγιές της Τραπεζίτσας, απέχει 63 χλμ από τα Γιάννενα και έχει 4.000 κατοίκους. Ενώθηκε με την υπόλοιπη Ελλάδα το 1913. Από τα πιο σημαντικά μέρη είναι το **Ζαγόρι** όπου πρόκειται για 46 χωριά φωλιασμένα στα γύρω βουνά με το επιβλητικό φαράγγι του Βίκου να προσφέρει ένα ξεχωριστό θέαμα. Επίσης η **Αωδώνη** είναι από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους του νομού Ιωαννίνων, η **Ζίτσα**, ένα από τα ωραιότερα χωριά της Ηπείρου και βρίσκεται 24 χλμ από τα Ιωάννινα σε μια πλαγιά με γραφικά δρομάκια. Το **Πέραμα** ένα παραδοσιακό χωριό στην άκρη της λίμνης Παμβώτιδας και σε απόσταση 4 χλμ από τα Γιάννενα.

Από τις σημαντικότερες πόλεις του νομού ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πρωτεύουσά του, τα Ιωάννινα.

Η πόλη των Ιωαννίνων με πληθυσμό που πλησιάζει τις 100.000 κατοίκους, κτισμένη στις όχθες της λίμνης Παμβώτιδας. Τα Ιωάννινα είναι μια γραφική πόλη που η ιστορία της συνδυάζει το θρύλο και την παράδοση, τον πολιτισμό με την ιστορία και μια κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική δραστηριότητα και άνθηση. Σε ύψος 470 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, η Παμβώτιδα, είναι το στολίδι των Ιωαννίνων. Σήμερα παρά την υποβάθμισή της εξακολουθεί να παρέχει καταφύγιο σε πλήθος ψαριών και υδρόβιων πτηνών, τόσο ενδημικών όσο κυρίως αποδημητικών. Οι δε ορεινοί όγκοι Αράχθου – Αχελώου προσφέρονται τόσο για διάφορες μορφές τουρισμού περιπέτειας, όπως rafting, kayak, ορειβασία και αιωροπτερισμό όπως και για πιο ήπιες δράσεις περιπάτου, ποδηλασίας και αγροτουρισμού.

SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Δυνατά Σημεία

- Υπάρχει εξαιρετικό ορεινό και φυσικό περιβάλλον
- Υπάρχει παραγωγή τοπικών προϊόντων και βιολογικών καλλιεργειών

- Υπάρχει ανεπτυγμένη τοπική παράδοση στην περιοχή
- Μεγάλος αριθμός πολιτιστικών και φυσικών πόρων στον νομό
- Σύνδεση με διεθνή δίκτυα μεταφορών και αεροδρόμιο
- Σχετική εποχική σταθερότητα

Αδύνατα Σημεία

- Η περιοχή της Κόνιτσας έχει ανάγκη από μεγαλύτερη ξενοδοχειακή υποδομή.
- Η περιοχή των Ζαγοριών παρουσιάζει μεγάλες ανομοιομορφίες.
- Οι ορεινές περιοχές Βορείων Τζουμέρκων και Πωγωνίου σχεδόν δεν διαθέτουν τουριστικά καταλύματα.
- Η λίμνη Παμβώτιδα των Ιωαννίνων παραμένει τελείως αναξιοποίητη.
- Παρουσιάζεται αδυναμία προώθησης του χειμερινού χιονοδρομικού τουρισμού.
- Το δύσβατο ορεινό οδικό δίκτυο αποτελεί μειονέκτημα για την ανάπτυξη της περιοχής.
- Η αξιοποίηση του αεροδρομίου του νομού είναι μικρή.
- Τα τουριστικά καταλύματα είναι συνήθως μικρά και υπάρχει έλλειψη καταλυμάτων ΑΑ και Α κατηγορίας.
- Η τουριστική προβολή για το Νομό δεν δείχνει να γίνεται με σωστούς τρόπους.

Ευκαιρίες

- Μπορεί να γίνει μεγάλη ανάπτυξη διαφόρων μορφών εναλλακτικού τουρισμού.
- Μπορεί να γίνει αξιοποίηση των υπό κατασκευή δικτύων.
- Να γίνει προσέλκυση «πλούσιου τουρισμού» νέων επενδυτών.
- Με τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα που έχουν προγραμματιστεί θα δημιουργηθούν νέοι πόλοι ανάπτυξης.
- Ο νομός Ιωαννίνων διαθέτει άφθονες δυνατότητες τόσο για τουρισμό κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου, όσο και για εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

■ ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΑΣ

Από τις πλέον όμορφες περιοχές της Ελλάδας είναι ο νομός Άρτας. Έχει έκταση 1.612 τ.μ. και πληθυσμό 88.044 κατοίκους. Το έδαφος του νομού είναι κυρίως ορεινό με κυριότερα όρη τα Τζουμέρκα ή Αθαμανία Όρη, το Ξεροβούνι και τα Όρη του

Βάλτου. Ο νομός διαθέτει ένα καλά οργανωμένο οδικό δίκτυο τόσο προς τις ορεινές περιοχές όσο και προς τις περιοχές του κάμπου. Καθ' όλη την διάρκεια του έτους το οδικό δίκτυο είναι προσπελάσιμο με μηδαμινά προβλήματα κατά την χειμερινή περίοδο.

Αξιοθέατα

Ο νομός έχει πολλά αξιόλογα θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία να αναδείξει. Στο νομό με τα καταπράσινα τοπία εξερευνεί κανείς τα γραφικά χωριά, περνώντας μέσα από ελατοδάση και πηγές με κρυστάλλινα νερά. Ένας τόπος ιδανικός ο οποίος εκτός από τα πολυάριθμα αξιοθέατα προσφέρει την δυνατότητα στον επισκέπτη να δοκιμάσει ριψοκίνδυνα σπορ ή να γνωρίσει την παραδοσιακή κουλτούρα μέσα από έθιμα και παραδόσεις.

Πόλεις

Μια από τις σημαντικότερες πόλεις του νομού που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η πρωτεύουσά του, η Άρτα.

Η σημερινή Άρτα είναι κτισμένη στην πλούσια, εύφορη πεδιάδα της Αμβρακίας. Η πόλη ξεχωρίζει για τα αξιόλογα ιστορικά μνημεία και τις τοποθεσίες φυσικού κάλλους. Την κοσμούν οι βυζαντινές εκκλησίες και νεοκλασικά κτίρια. Το κυριότερο τουριστικό πόλο έλξης της πόλης αποτελεί το Γεφύρι, το οποίο βρίσκεται μόλις ένα χιλιόμετρο από το κέντρο της πόλης πάνω στην εθνική οδό προς την Πρέβεζα και τα Γιάννενα. Πρόκειται για ένα ιστορικό κτίσμα, σύμβολο και μνημείο της περιοχής που έχει αποτελέσει αντικείμενο επιστημονικής έρευνας και μελέτης. Πέρα όμως από την παράδοση και την ιστορία η Άρτα είναι μια σύγχρονη πόλη, που ακολουθεί πορεία εκσυγχρονισμού και τουριστικής ανάπτυξης.

Διαθέτει επίσης ένα Εκθεσιακό Κέντρο, το οποίο βρίσκεται στα πρόχθια του ποταμού Άραχθου και καλύπτει έκταση 60 στρεμμάτων. Φιλοξενεί επίσης διάφορες εμπορικές εκθέσεις αλλά και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Στον ίδιο χώρο βρίσκεται και το Συνεδριακό κέντρο της Άρτας.

SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΑΡΤΑΣ

Δυνατά Σημεία

- Ο νομός παρουσιάζει κατά τόπους ελκυστικό φυσικό περιβάλλον.

- Υπάρχει παραγωγή τοπικών προϊόντων.
- Το οδικό δίκτυο του νομού θεωρείται ικανοποιητικό.
- Η πόλη θεωρείται βυζαντινό κέντρο με πλήθος μοναστηριών και εκκλησιών.

Αδύνατα Σημεία

- Ο νομός Άρτας παραμένει ο πλέον τουριστικά «φτωχός» νομός της περιφέρειας.
- Παρουσιάζει έλλειψη ικανοποιητικών τουριστικών πόρων.
- Ο νομός θεωρείται απομονωμένος, λόγω της ύπαρξης μόνο οδικού δικτύου.
- Το μεγάλο πρόβλημα σε όλο το νομό είναι ότι δεν υπάρχει η απαραίτητη υποδομή για την επιδιωκόμενη ανάπτυξη του τουρισμού και την αντίστοιχη εξυπηρέτηση των επισκεπτών (π.χ. ξενοδοχεία και καταλύματα, χώρους εστίασης και αναψυχής).
 - Υπάρχει έλλειψη από επενδυτές οι οποίοι να θέλουν να δραστηριοποιηθούν στην περιοχή.

Ευκαιρίες

- Μπορούν να αξιοποιηθούν οι υπό κατασκευή καινούργιοι οδικοί άξονες για την αύξηση της τουριστικής κίνησης.
- Μπορεί να προβάλλει εναλλακτικές μορφές τουρισμού (αγροτουρισμό – οικοτουρισμό, τουρισμό περιπέτειας, πολιτιστικό – θρησκευτικό τουρισμό) και να αξιοποιήσει ιδιαίτερα τον ορεινό τουρισμό.
- Μπορεί να προσλάβει ιδιαίτερη σημασία ως πύλη εισόδου από την Κεντρική Ελλάδα, εφόσον υλοποιηθεί η οδική σύνδεση Άρτας-Καρδίτσας.

▪ **ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ**

Ο νομός Θεσπρωτίας βρίσκεται στο Βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας. Η έκτασή του ανέρχεται σε 1.515 τ.χ. και η πληθυσμιακή του πυκνότητα είναι χαμηλή, μόλις 29 κάτοικοι ανά τ.χ. Σύμφωνα με απογραφή του 1995 ο πληθυσμός ήταν 45.089 κάτοικοι. Στην παραγωγική δομή του νομού κυριαρχούν η γεωργία και η κτηνοτροφία. Ο Νομός παρουσιάζει σημαντικούς και αξιόλογους φυσικούς και παραγωγικούς πόρους που μπορούν να αξιοποιηθούν και να συμβάλουν στην ανάπτυξή του. Διοικητικά ανήκει

στην Περιφέρεια Ηπείρου και εξαρτάται από τα Ιωάννινα, την Κέρκυρα και την Αθήνα. Ως κέντρο θεωρείται η Ηγουμενίτσα, η οποία χαρακτηρίζεται ως ημιαστική περιοχή.

Αξιοθέατα

Ο νομός διακρίνεται για την φυσική ομορφιά του. Διαθέτει απέραντες ακρογιαλιές, γραφικά χωριά και ορεινούς τόπους με αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Τα Σύβοτα είναι μια καταπράσινη περιοχή με ειδυλλιακές παλιές και απέχει 24 χλμ από την Ηγουμενίτσα. Οι πιο δημοφιλείς και κοσμοπολίτικες παραλίες είναι η Μέγα Αμμος, η Ζάβια, η Πισίνα και η Ζέρη.

Η Σαγιάδα απέχει 23 χλμ από την Ηγουμενίτσα και βρίσκεται απέναντι από την Κέρκυρα με την οποία τους καλοκαιρινούς μήνες συνδέεται καθημερινά. Σήμερα η Σαγιάδα αποτελεί το ωραιότερο ψαροχώρι του ομώνυμου δήμου και ολοένα αναπτύσσεται τουριστικά προσφέροντας ήσυχες διακοπές κοντά στη φύση.

Η περιοχή Μαργαρίτι είναι ένας παραδοσιακός οικισμός που διακρίνεται για τα φυσικά και ιστορικά του αξιοθέατα. Επίσης άλλα σημαντικά αξιοθέατα βρίσκονται στην τοποθεσία Πυργί.

Επίσης το Σούλι ηρωικό και ένδοξο, 73 χλμ από την Ηγουμενίτσα. Είναι γνωστή η ιστορία του και η αντίστασή του εναντίον του Αλί Πασά. Αξίζει κάποιος να επισκεφθεί το Λαογραφικό Μουσείο και τους οικισμούς Αυλότοπος, Τσαγκάρη και Φροσύνη.

Πόλεις

Μια από τις σημαντικότερες πόλεις του νομού είναι η πρωτεύουσά του η Ηγουμενίτσα, η οποία είναι χτισμένη στην ακτή του Ιονίου, απέναντι από την Κέρκυρα και στο βάθος ενός όρμου, αποτελεί τον σημαντικό κόμβο επικοινωνίας της Ηπειρωτικής Ελλάδας και μια τοποθεσία γεμάτη θέλγητρα για όσους επιθυμούν να περάσουν στιγμές χαλάρωσης σ' αυτήν. Ταυτόχρονα είναι μια σύγχρονη πόλη με πολύβουο λιμάνι και πολλά ξενοδοχεία, η στρατηγική της θέση την έχει μετατρέψει στο δεύτερο σε κίνηση μετά την Πάτρα λιμάνι της Δυτικής Ελλάδας.

Διατηρεί όμως τις τοπικές της ιδιαιτερότητες με χώρους εστίασης και ψυχαγωγίας που καλύπτουν κάθε γούστο και αίτηση. Ταυτόχρονα πραγματοποιούνται πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, ιδιαίτερα αυξημένες την περίοδο του καλοκαιριού.

SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Δυνατά Σημεία

- Υπάρχουν πολλές ελκυστικές ακτές και καθαρή θάλασσα.
- Η ύπαρξη του διεθνούς λιμένα θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για την περιοχή.
- Υπάρχει μεγάλος αριθμός camping καλής ποιότητας.

Αδύνατα Σημεία

- Η τουριστική υποδομή της Θεσπρωτίας θεωρείται αρκετά υποβαθμισμένη. Δεν υπάρχουν αρκετά ξενοδοχεία πολυτελείας για να δεχτούν ποιοτικό τουρισμό.
- Ο βαθμός τουριστικής ανάπτυξης θεωρείται μέτριος.
- Το πλήθος των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής κατ' ουσία παραμένει αναξιοποίητο.
- Παρουσιάζεται πλημμελής λειτουργία έργων βασικής τουριστικής υποδομής, οι συγκοινωνίες στην περιοχή παρέχουν υποβαθμισμένες υπηρεσίες στους επισκέπτες και τα δρομολόγια είναι αραιά.
- Παρουσιάζεται έλλειψη υποδομών για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (κυνηγετικός, αθλητικός, φυσιολατρικός, αγροτουρισμός).
- Έλλειψη διοργάνωσης εκδηλώσεων διεθνούς και εθνικής προβολής.

Ευκαιρίες

- Μπορεί να γίνει αξιοποίηση όλων των πόρων της περιοχής για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα του θαλάσσιου.
- Μπορεί να γίνει αξιοποίηση των υπό κατασκευή δικτύων για ανάπτυξη του τουρισμού και ενίσχυση του τουρισμού των διημέρων.
- Μπορεί να γίνει ιδιαίτερη αξιοποίηση του λιμανιού της Ηγουμενίτσας και των υπό κατασκευή μαρινών για την εκμετάλλευση της ζώνης ναυσιπλοΐας Ιονίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ορισμός: Ανήκει στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και περιλαμβάνει κάθε τουριστική εκδήλωση που ασκείται στο ορεινό περιβάλλον.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο ορεινός τουρισμός σε αντίθεση με τον μαζικό προσφέρει ενεργή συμμετοχή έναντι της παθητικότητας του επισκέπτη, κινητικότητα σε όλες τις εποχές του χρόνου έναντι της στατικότητας των καλοκαιρινών διακοπών. Η άνοδος του ορεινού τουρισμού στη χώρα μας ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια συνδέεται με την αλλαγή σε συνήθειες αλλά και την επιθυμία ή δυνατότητα αναψυχής καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Οι ορεινές περιοχές αποτελούν περιοχές σε απομόνωση όπου ο τουρισμός είναι δυνατό να συμβάλλει ουσιαστικά στην κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη όταν βέβαια υπακούει και σέβεται τις τοπικές ιδιαιτερότητες. Το είδος αυτό του τουρισμού μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα θετικό τόσο για τις τοπικές κοινωνίες όσο και για τον ίδιο τον επισκέπτη, ο οποίος έχει την δυνατότητα να έρθει σε επαφή με την φύση αλλά και να γνωρίσει τον διαφορετικό τρόπο ζωής των ανθρώπων στις περιοχές αυτές.

Χαρακτηριστική περίπτωση ορεινού τουρισμού με οικισμούς που διακρίνεται για την αρχιτεκτονική τους είναι τα Ζαγοροχώρια στην Ήπειρο. Η σημαντική αυτή εναλλακτική δραστηριότητα συμβάλει αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Με τον ορεινό τουρισμό πετυχαίνουμε τα παρακάτω:

- Αποκέντρωση των κλασικών τουριστικών περιοχών.
- Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών.
- Παράταση της τουριστικής περιόδου μιας περιοχής.
- Δημιουργία νέων επαγγελμάτων στις ορεινές περιοχές με συνέπεια την παραμονή του πληθυσμού στον τόπο του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στις περιοχές αυτές φιλοξενούνται αρκετές αθλητικές δραστηριότητες όπως: πεζοπορία, χιονοδρομία, σπηλαιολογία, αναρρίχηση, ποδηλασία, ιππασία, τοξοβολία,

αθλητικός προσανατολισμός (orienteering), διάσχιση φαραγγιών (canyoning). Δραστηριότητες σε ποτάμια και λίμνες (rafting, κολύμβηση, canoe, kayak), δραστηριότητες του αέρα (αλεξίπτωτο πλαγιάς). Παρατήρηση χλωρίδας, πανίδας και μορφολογία πετρωμάτων, γεωλογία.

Οι πιο πάνω δραστηριότητες λειτουργούν μόνες ή σε διάφορους συνδυασμούς που συνεχώς διευρύνονται δημιουργώντας ανάλογες δράσεις. Επίσης συνδυάζονται με άλλες μορφές τουρισμού όπως οικοτουρισμός και αγροτουρισμός.

2.2 ΟΡΕΙΝΟΣ ΚΑΙ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο ορεινός τουρισμός δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδήλωσης και αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων υπαίθρου αναψυχής και τουρισμού που εκδηλώνεται αποκλειστικά και μόνο στις ορεινές περιοχές των χώρων που επιθυμούν να αναπτύξουν αυτή την μορφή τουρισμού.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού είναι η δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων που δένουν με το φυσικό περιβάλλον και διαθέτουν όσο το δυνατόν περισσότερους χώρους όπως εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες και αίθουσες αναψυχής. Επίσης θα πρέπει οι ορεινές αυτές περιοχές, στις οποίες αναπτύσσονται κάθε είδους δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού, να εξυπηρετούνται κοινωνιακά όσο το δυνατό καλύτερα.

Ο τουρισμός χειμερινών σπορ είναι μια δυναμική μορφή τουρισμού που συνδέεται άμεσα με τον ορεινό τουρισμό που προσπαθούν να αναπτύξουν οι χώρες στα πλαίσια της προσπάθειάς τους να αξιοποιήσουν τους αδρανείς μήνες. Ο τουρισμός χειμερινών σπορ καλύπτει το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται στη διάρκεια του χειμώνα.

Τα άτομα που κάνουν αυτής της μορφής τον τουρισμό συνδέονται αποκλειστικά με χειμερινά σπορ και με συναφείς προς αυτά δραστηριότητες. Η ανάπτυξη του τουρισμού χειμερινών σπορ προϋποθέτει την δημιουργία κατάλληλης υποδομής (π.χ. οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα, πίστες πάγου, καλλιτεχνικό πατινάζ, κλπ.). Επίσης τουριστικά καταλύματα όλων των κατηγοριών και κυρίως πολυτελείας και Α' κατηγορίας όπως και κοινωνιακή σύνδεση των τόπων χειμερινών σπορ με τα μεγάλα αστικά κέντρα και τους χώρους υποδοχής τουριστών όπως για παράδειγμα αεροδρόμια, σιδηροδρομικούς σταθμούς, λιμάνια, κλπ.

2.2.1 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται στην Ελλάδα τα τελευταία τριάντα χρόνια είναι οι εξής:

α) ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ: θαλάσσιος, συνεδριακός-εκθεσιακός, οικοτουρισμός, ιαματικός «τουρισμός υγείας», χρονομεριστική μίσθωση, τουρισμός καζίνων, αγροτουρισμός, κοινωνικός τουρισμός τρίτης ηλικίας, γυμνιστικός, αθλητικός.

β) ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ: ορεινός και χιονοδρομικός, χρονομεριστική μίσθωση, τουρισμός καζίνων, συνεδριακός-εκθεσιακός (τουρισμός κινήτρων), οικοτουρισμός, ιαματικός (τουρισμός υγείας), αγροτουρισμός, τουρισμός τρίτης ηλικίας, κοινωνικός τουρισμός, παραχείμασης, αθλητικός.

γ) ΑΣΤΙΚΟΣ: θαλάσσιος, πολιτιστικός, συνεδριακός-εκθεσιακός (τουρισμός κινήτρων), εκπαιδευτικός, κλπ.

δ) ΕΞΩΑΣΤΙΚΟΣ: χιονοδρομικός και ορεινός, οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, ιαματικός (τουρισμός υγείας), πολιτιστικός.

ε) ΜΑΖΙΚΟΣ

στ) ΗΜΙΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΣ: θαλάσσιος, συνεδριακός-εκθεσιακός (τουρισμός κινήτρων), ορειβατικός, κλπ.

ζ) ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ: θαλάσσιος, ορειβατικός, ιαματικός, κλπ.

2.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η Ήπειρος είναι μια από τις πιο πλούσιες σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους περιφέρειες της Ελλάδας, γεγονός που την καθιστά πηγή εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Όλα στην Ήπειρο προσκαλούν τον επισκέπτη σε νέες εμπειρίες απόδρασης.

2.3.1 ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Νομός Πρέβεζας: Ο νομός Πρέβεζας είναι ένας συνδυασμός τοπίων υψηλής αισθητικής αξίας και τόπων εξαιρετικού ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στον οποίο αναπτύσσονται οι εξής μορφές τουρισμού:

- Θρησκευτικός – Πολιτιστικός τουρισμός
- Φυσιολατρικός τουρισμός
- Τουρισμός Περιπέτειας – Άθλησης

Νομός Άρτας: Ο νομός Άρτας δεν είναι ξακουστός μόνο από το γεφύρι της Άρτας αφού και εδώ υπάρχουν εναλλακτικές μορφές τουρισμού που προσελκύουν τον πελάτη.

- Θρησκευτικός – Πολιτιστικός τουρισμός
- Φυσιολατρικός τουρισμός
- Οικοτουρισμός στον Αμβρακικό
- Τουρισμός Περιπέτειας – Άθλησης – Θαλάσσιος

Νομός Θεσπρωτίας: Εκτός της φυσικής ομορφιάς του νομού, η Θεσπρωτία διαθέτει σημαντική τουριστική υποδοχή με ξενοδοχειακές μονάδες που προσφέρουν την δυνατότητα εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως:

- Συνεδριακός τουρισμός
- Θρησκευτικός – Πολιτιστικός τουρισμός
- Φυσιολατρικός τουρισμός
- Τουρισμός Περιπέτειας – Άθλησης – Θαλάσσιος

Νομός Ιωαννίνων: Ο νομός Ιωαννίνων είναι μια κατεξοχήν ορεινή περιοχή που διαθέτει πανέμορφο φυσικό περιβάλλον, όπου καθιστά την περιοχή ένα σύγχρονο πρότυπο ορεινού τουριστικού προορισμού, ιδανικό για δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής.

- Θρησκευτικός – Πολιτιστικός τουρισμός
- Φυσιολατρικός τουρισμός
- Τουρισμός Περιπέτειας – Αθλητικός
- Συνεδριακός τουρισμός

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ 1995 – 2000

Το διάστημα 1995 – 2000 στην περιφέρεια της Ηπείρου διατέθηκαν εθνικοί και κοινοτικοί πόροι που συνολικά υπερβαίνουν τα 2.054.292.003 € για την υλοποίηση των ακόλουθων έργων που βρίσκονται στον συγκεκριμένο πίνακα:

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ				
Μεταφορές	Τουρισμός & πολιτισμός	Εκπαίδευση & κατάρτιση	Αγροτική ανάπτυξη	Περιβάλλον & υγεία
Δρόμος Ηγουμενίτσας-Σαγιάδας	Καταφύγιο τουριστικών σκαφών Πλαταριάς	Κατασκευή φοιτητικής εστίας ΤΕΙ Ηπείρου στην Ηγουμενίτσα	Βασικές ισοπεδώσεις	Υδρευση Νομού Θεσπρωτίας
Κατασκευή γέφυρας Δόλιανης	Ανάπλαση αστικής ζώης Ηγουμενίτσας, πεζόδρομος, ποδηλατόδρομος		Δασικά έργα	

ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ				
Μεταφορές	Τουρισμός & πολιτισμός	Εκπαίδευση & κατάρτιση	Αγροτική ανάπτυξη	Περιβάλλον & υγεία
Οδικό δίκτυο λεκανοπεδίου Ιωαννίνων	Αναστήλωση & συντήρηση συγκροτήματος Ελεούσας		Βασικές ισοπεδώσεις και συστηματοποιήσεις	
Παράκαμψη πόλης Ιωαννίνων	Διαμορφώσεις του Κάστρου & αποκατάσταση διατήρησης κτιρίων στην πόλη των Ιωαννίνων	Ολοκλήρωση έργων Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	Δασικά έργα	Υδρευση κοινοτήτων κεντρικού Ζαγορίου
Κύκλωμα Τζουμέρκων Ν. Ιωαννίνων	Ανάπλαση παραδοσιακού κέντρου Μετσόβου		Έργα αναδασμών & αγροτικού εξηλεκτρισμού	
Οδικό δίκτυο Ζαγοροχωρίων	Χιονοδρομικό κέντρο Μετσόβου			Αποχέτευση κοινότητας Περάματος
Οδικό δίκτυο Τζουμέρκων	Αξιοποίηση σπηλαίων Περάματος			
3 ^η επαρχιακή οδός				

ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ				
Μεταφορές	Τουρισμός & πολιτισμός	Εκπαίδευση & κατάρτιση	Αγροτική ανάπτυξη	Περιβάλλον & υγεία
5 ^η επαρχιακή οδός	Κατασκευή αρχαιολογικού μουσείου Νικόπολης		Αρδευτικά Αχέροντα	Υδρευση, αποχέτευση αναπτυξιακού συνδέσμου Φαναριού
Οδικός άξονας Ριζοβούνι-Παπαδάτες-Ζερβό	Αναστήλωση, συντήρηση Μονής Λεκατσά	Ανέγερση τεχνικού Λυκείου Φιλιππιάδας		
Ανακαίνιση & σήμανση επαρχιακού δικτύου νομού Πρέβεζας	Προστασία πηγών Αγίου Γεωργίου		Θερμοκήπια	Αποχέτευση Πρέβεζας
Είσοδος πόλης Πρέβεζας & λιμανιού	Ανάπλαση χώρου Αγίας Τριάδας Καναλακίου	Σχεδιασμός & οργάνωση προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης	Μετεγκαταστάσεις κτηνο-πτηνοτροφικών μονάδων	
Κατασκευή προβλήτας λιμανιού Πάργας	Μαρίνα Πρέβεζας		Δράσεις αγροτουρισμού στη λίμνη Ζηρού και στα στενά του Αχέροντα	

ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΑΣ				
Μεταφορές	Τουρισμός & πολιτισμός	Εκπαίδευση & κατάρτιση	Αγροτική ανάπτυξη	Περιβάλλον & υγεία
Δρόμος Άρτας-Κορωνησίας με παράκαμψη προς το ΤΕΙ	Έργα τουριστικών υποδομών, δράσεις τουριστικής προβολής, έργα πολιτιστικών υποδομών & δράσεις αγροτουρισμού	Ανέγερση κτιρίου Διοίκησης & πολλαπλών χρήσεων ΤΕΙ Άρτας	Έργα αναδασμών & αγροτικού εξηλεκτρισμού	Υδρευση κοινότητας Σελλάδων Κομποτίου από πηγές Αμβρακικού
Δρόμος Άρτας-Καρδίτσας			Δράσεις αγροτουρισμού στην περιοχή της Άρτας	Επέκταση & εκσυγχρονισμός Γενικού Νοσοκομείου Άρτας
Οδικό κύκλωμα Αμβρακικού				

3.2. Επίσης Σημαντικά Έργα υλοποιήθηκαν και την περίοδο 2001 – 2005 μερικά από αυτά επισημαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS
ΒΕΛΤΙΩΣΗ-ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ Ε.Ο. ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ – ΠΡΕΒΕΖΑΣ	4.364.408,00	Δ.Δ.Ε.ΠΗ.	1/3/2003	4.364.408,00	68994
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΑΚΡΙΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ Α/Κ 1 ΩΣ Α/Κ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	141.000.000,00	ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.	19/2/2004	141.000.000,00	90703
ΚΟΜΒΟΙ ΔΡΟΜΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ – ΠΡΕΒΕΖΑΣ	2.200.000,00	Δ.Δ.Ε.ΠΗ.	28/6/2005	2.200.000,00	102093
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΒΙΟΜΗ- ΧΑΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ & ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ	8.000.000,00	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	10/2/2005	4.000.000,00	98689
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΗΠΕΙΡΟΥ	2.276.183,91	ΠΕΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	24/10/2001	2.276.183,91	57400
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΜΕ ΠΕΡΙ- ΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	195.411,00	ΔΙ.Σ.Α.ΠΗ.	1/7/2003	87.934,95	85180
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΜΜΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	30.000,00	ΔΙ.Σ.Α.ΠΗ.	17/9/2004	13.500,00	95893
ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΘΛΕΜΑ- ΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑ- ΣΙΑ ΤΟΥ ΥΔΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	244.600,00	ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	13/1/2005	244.600,00	96239
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΨΗΦΙΟ- ΠΟΙΗΣΗ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΤΡΙ- ΝΩΝ ΓΕΦΥΡΙΩΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	74.500,00	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1/11/2005	74.500,00	103888

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ MIS
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕ- ΜΑΤΟΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΟΜΟΡΦΙΕΣ	120.000,00	Ν.Α. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1/11/2005	120.000,00	103890
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ & ΠΡΟΒΟΛΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ & ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	49.986,00	Ν.Α. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	16/11/2005	49.986,00	103896
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΙΜΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	367.072,63	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	24/10/2001	367.072,63	56447
ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ & ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΡΤΑΣ	235.700,00	ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΑΣ	17/6/2005	235.700,00	90227
ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΚΑΦΩΝ	0,00	Δ.ΤΥ.Ν.Α. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ		0,00	60523
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν. 2601198 ΕΤΟΥΣ 2001 ΕΚΣΥΓΧΡΟ- ΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	1.391.525,72	ΔΙ.Σ.Α.ΠΗ.	23/12/2002	400.306,96	81154
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΜΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	2.647.819,02	ΔΙ.Σ.Α.ΠΗ.	01/7/2003	1.919.517,81	85199
ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	3.799.714,00	Δ.Δ.Ε.Π.Η.	15/10/2001	3.799.714,00	57060
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΤΑΣ	5.141.221,45	Δ.Δ.Ε.Π.Η.	8/2/2002	5.127.395,58	57070
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΤΟΥΣ 2003 – ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	3.986.431,05	ΔΙ.Σ.Α.Π.Η.	2/3/2005	1.168.022,54	98004

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΙΣ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΙΧΟ- ΓΡΑΦΙΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΑΡΤΑΣ	234.776,23	8 ^η ΕΒΑ	14/11/2002	234.776,23	75896
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.539.258,43	8 ^η ΕΒΑ	25/7/2003	1.539.258,43	85381
ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ & ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	2.858.017,05	ΔΙ.Σ.Α.Π.Η.	13/11/2003	285.017,05	87646

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟ ΜΕΤΣΟΒΟ & ΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Στο Μέτσοβο & τα Ζαγοροχώρια υπάρχει άφθονος ανεκμετάλλευτος φυσικός πλούτος, ο οποίος μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ήπιων μορφών τουρισμού στις περιοχές αυτές και στην προσέλκυση εσωτερικού και εισερχόμενου τουρισμού. Το Μέτσοβο και η ευρύτερη περιοχή των Ζαγοροχωρίων είναι από τις πιο χαρισματικές περιοχές της χώρας που έχουν καταφέρει να διατηρήσουν τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα. Ως σημαντικός οικονομικός τομέας για την περιοχή αναδεικνύεται ο τουρισμός, ιδιαίτερα, σε συνδυασμό με νέες μορφές. Παρόλο που το Μέτσοβο και τα Ζαγοροχώρια είναι οι πλέον ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές της Περιφέρειας Ηπείρου, υπάρχουν σ' αυτές ακόμη πολλά περιθώρια ανάπτυξης και οργάνωσης των τουριστικών δραστηριοτήτων. Οποιαδήποτε προσπάθεια για τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα την αειφορία και την προστασία του περιβάλλοντος. Για τον λόγο αυτό, οι ήπιες μορφές τουρισμού ενδείκνυνται εμπλουτισμένες και με άλλες μορφές όπως ο συνεδριακός και ο τουρισμός υγείας, οι οποίες θα εμπλουτίσουν το υφιστάμενο τουριστικό προϊόν και αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών υψηλού βιοτικού επιπέδου.

Χρήσιμο είναι να αναφερθούμε σε κάθε μια από τις μορφές αυτές που αναφέραμε έτσι ώστε να γίνουν περισσότερο κατανοητές.

Ο χαρακτηρισμός ήπιος προσδιορίζει τις μορφές εκείνες του τουρισμού των οποίων οι αρνητικές επιπτώσεις και ιδιαίτερα οι περιβαλλοντικές είναι περιορισμένες. Σ' αυτές περιλαμβάνονται ο τουρισμός υπαίθρου, ο αγροτουρισμός, ο φυσιολατρικός τουρισμός, ο οικοτουρισμός, κ.ά.

Ο τουρισμός υπαίθρου, αποτελεί μια μορφή θεματικού τουρισμού και περιλαμβάνει ένα πλήθος δραστηριοτήτων και ενδιαφερόντων κοντά στη φύση. Ως έννοια εμπεριέχει εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο χιονοδρομικός τουρισμός, ο πολιτιστικός με κοινό γνώμονα ότι όλες αυτές λαμβάνουν χώρα κοντά στη φύση. Εδώ εντάσσονται οι δραστηριότητες όπως το rafting, η πεζοπορία, η αναρρίχηση.

Παράλληλα, ο τουρισμός υπαίθρου είναι η μορφή τουρισμού που οφείλεται στο ενδιαφέρον του κατοίκου της πόλης να γνωρίσει ή να ξανασυνδεθεί με αξίες που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο χώρο, όπως να βιώσει την ζωή στο χωριό, όπου δεν

υπάρχουν τα μεγάλα και απρόσωπα κτίρια των μεγαλουπόλεων και οι άνθρωποι είναι οικείοι. Σημαντικές προϋποθέσεις ανάπτυξης της εν λόγω μορφής τουρισμού είναι η ύπαρξη πολιτιστικών πόρων, μακραίωνη παράδοση και πολιτιστική κληρονομιά καθώς επίσης και ύπαρξη των απαραίτητων υποδομών, οι οποίες ωστόσο διαφέρουν απ' αυτές του μαγικού τουρισμού.

Τα ξενοδοχειακά καταλύματα, είναι μικρού μεγέθους, διατηρούν τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα και στεγάζονται σε κτίρια που έχουν κατασκευαστεί σύμφωνα με την αρχιτεκτονική της περιοχής έτσι ώστε να είναι εναρμονισμένα με το τοπίο.

Για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, απαιτείται σαφώς η ύπαρξη ενός συνεδριακού κέντρου πλήρως εξοπλισμένου, για να εξυπηρετεί μικρού ως μεσαίου μεγέθους συνέδρια και εκδηλώσεις. Η πρωτοβουλία αυτή, είτε μπορεί να αναληφθεί από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, είτε ιδιωτικά. Η ύπαρξη συνεδριακών χώρων στις ξενοδοχειακές μονάδες ή τα παραδοσιακά τουριστικά καταλύματα μπορεί να λειτουργήσει ως συμπληρωματική υπηρεσία εμπλουτίζοντας το ήδη υπάρχον προϊόν τους.

Ως εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και των παραδοσιακών καταλυμάτων, μπορεί να λειτουργήσει και η ανάπτυξη του τουρισμού υγείας και αναζωογόνησης, αξιοποιώντας παράλληλα τον πλούσιο φυσικό πλούτο των περιοχών αυτών.

Με τον όρο τουρισμό υγείας εννοούμε ένα ευρύ φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων όπου τα άτομα που συμμετέχουν σ' αυτές επιδιώκουν την αποκατάσταση και διατήρηση της υγείας τους, τη θεραπεία και ανάρρωσή τους από διάφορες ασθένειες μέσα από εναλλακτικές θεραπείες με φυσικά στοιχεία όπως βότανα, ιαματικό νερό. Συνυφασμένος με την έννοια του τουρισμού υγείας είναι και ο τουρισμός αναζωογόνησης (wellness), θαλασσοθεραπείας και spa, όπου έμφαση δίνεται στην αναζωογόνηση του σώματος και του πνεύματος.

Όπως προαναφέρθηκε, η περιοχή των Ζαγοροχωρίων και του Μετσόβου μπορεί να αναπτύξει το είδος αυτό του τουρισμού, δημιουργώντας τις κατάλληλες εγκαταστάσεις και αξιοποιώντας τα βότανα τα οποία υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή του νομού Ιωαννίνων και δημιουργώντας θεραπείες μοναδικές στον κόσμο.

Τέλος, στις περιοχές του Μετσόβου και των Ζαγοροχωρίων θα μπορούσε να αναπτυχθεί ο θρησκευτικός τουρισμός, με την αξιοποίηση των μοναστηριών που υπάρχουν στην περιοχή. Ο θρησκευτικός τουρισμός αφορά σε ανθρώπους που επισκέπτονται θρησκευτικούς τόπους είτε για λόγους λατρείας είτε για να λάβουν μέρος

σε κάποιες εκδηλώσεις ή τελετές και για την ανάπτυξή του δεν χρειάζεται ειδική υποδομή παρά μόνο η βασική.

Μεθοδολογία:

Η ανάπτυξη των παραπάνω θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού δεν δύναται να είναι βιώσιμη χωρίς τον απαραίτητο και προσεκτικό σχεδιασμό τους έτσι ώστε να υλοποιηθούν προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες του τόπου. Η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

- Καταγραφή των υφιστάμενων φυσικών, πολιτιστικών και οικονομικών πόρων και δυνατοτήτων που παρέχουν οι περιοχές Μετσόβου και Ζαγοροχωριών.
- Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης των περιοχών ώστε να γίνουν εμφανή τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία.
- Καθορισμός των θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού που αξιοποιούν στο έπακρο τους πόρους των περιοχών αυτών.
- Προσεκτικός σχεδιασμός του τουριστικού προϊόντος και εντοπισμός της «εικόνας» που θα δημιουργηθεί με βάση τα χαρακτηριστικά της περιοχής καθώς επίσης και ο σχεδιασμός των προωθητικών ενεργειών τόσο για την προσέλκυση επισκεπτών όσο και για την προσέλκυση επενδυτών.
- Υλοποίηση των δράσεων που έχουν σχεδιαστεί και αξιολόγησή τους.

4.2 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΚΑΙ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Ο τουρισμός στις περισσότερες περιοχές της Δυτικής Ελλάδας χαρακτηρίζεται από παράκτιες γραμμικές συγκεντρώσεις, παρά τους υπάρχοντες φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους στην ενδοχώρα. Το περιβαλλοντικό αυτό απόθεμα επιτρέπει την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε νέες περιοχές, λαμβανομένων όμως υπόψη των σχετικών κρίσιμων χωρητικοτήτων. Κύριος σκοπός είναι η αναφορά σε μέτρα περιφερειακής πολιτικής που μακροπρόθεσμα θα εξασφαλίσουν μια βιώσιμη ισορροπία μεταξύ τουριστικής ανάπτυξης και προστασίας των πόρων.

Πάγιες προϋποθέσεις για να πραγματοποιηθεί ένα ταξίδι αναψυχής είναι η ύπαρξη χρόνου, χρήματος, άνεσης και ασφάλειας. Οι σύνθετες κοινωνικο-νομικές εξελίξεις των

τελευταίων ετών και η αρνητική πολιτική συγκυρία, περιορίζουν ή ακυρώνουν τις προϋποθέσεις αυτές. Αποτέλεσμα της ύφεσης, της ανεργίας, της αστάθειας και του πολέμου είναι η μείωση της διεθνούς τουριστικής κίνησης. Το γεγονός αυτό γίνεται ιδιαίτερα αισθητό στις χώρες δέκτριες τουρισμού και ειδικότερα στις αεροπορικά προσπελάσιμες, όπως είναι η Ελλάδα.

4.2.1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Το γεωγραφικό διαμέρισμα Δυτικής Ελλάδας (Περιφέρεια Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας, Ιονίων Νήσων) χαρακτηρίζεται γενικά στο μεν ηπειρωτικό τμήμα από ορεινότητα (Πίνδος), σχετική απομόνωση από την υπόλοιπη χώρα, δυσχερή προσπέλαση, μεγάλη χρονοαπόσταση, στο δε νησιωτικό από κατακερματισμό σε μια γραμμική ανάπτυξη νησιών κατά μήκος των δυτικών ακτών. Στο εσωτερικό του το διαμέρισμα παρουσιάζει έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες. Λιγότερο ανεπτυγμένες εμφανίζονται οι Περιφέρειες που η οικονομία τους βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα (Ηπειρος, Δυτική Ελλάδα), ενώ τα Ιόνια Νησιά παρουσιάζουν υψηλότερο σχετικά επίπεδο ανάπτυξης λόγω του τουρισμού (Κέρκυρα).

Πίνακας 1. Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού και ξενοδοχειακών κλινών ανά Περιφέρεια.

Περιφέρεια	Πληθυσμός %	Ξενοδ. κλίνες %	Ξενοδ. κλίνες/ 1.000 κατοίκους
Ηπείρου	3,22	1,56	28,00
Ιονίων Νήσων	1,96	10,16	301,5
Δυτικής Ελλάδας	6,79	2,47	20,00
Σύνολο χώρας	100,00	100,00	56,00

4.2.2 Κρίσιμες χωρητικότητες τουριστικών περιοχών

Οι περιφέρειες Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας διαθέτουν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα από πλευράς πρωτογενούς τουριστικής προσφοράς τα οποία μέχρι σήμερα μένουν σχεδόν αναξιοποίητα, σε αντίθεση με τα Ιόνια νησιά όπου η ανάπτυξη του τουρισμού είναι σημαντική και συνεχώς ανερχόμενη. Στον Πίνακα 2 φαίνεται η έντονη διαφορά μεταξύ του ξενοδοχειακού δυναμικού των Ιονίων Νησιών και των άλλων δύο περιφερειών καθώς και η διαφορά μεταξύ των νομών σε κάθε περιφέρεια.

Πίνακας 2. Ξενοδοχειακό δυναμικό Δυτικής Ελλάδας κατά περιφέρεια και νομό 2004.

ΗΠΕΙΡΟΣ		ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ		ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	
Νομός	Κλίνες	Νομός	Κλίνες	Νομός	Κλίνες
Ιωαννίνων	3.906	Αχαΐας	6.268	Κερκύρας	42.353
Πρεβέζης	3.787	Ηλείας	6.095	Ζακύνθου	22.201
Θεσπρωτίας	2.245	Αιτωλ/νίας	3.374	Κεφαλληνίας	7.619
Άρτας	481			Λευκάδας	3.798
Σύνολο	10.419	Σύνολο	15.737	Σύνολο	75.971

Έτσι, γίνεται έμμεσα φανερός ο βαθμός τουριστικής ανάπτυξης και συνεχώς χωρικής φόρτισης σε μια πρώτη προσέγγιση σε επίπεδο νομού. Από μια αναλυτικότερη επεξεργασία των διαθέσιμων στοιχείων προκύπτει η εικόνα της χωρικής διασποράς και των σημειακών συγκεντρώσεων των κλινών αυτών κατά τόπο, μέσα στα όρια κάθε νομού και έτσι είναι δυνατή μια αδρομερής προσέγγιση του βαθμού χωρικής φόρτισης σε τοπικό επίπεδο. Υπενθυμίζεται ότι στους ίδιους τύπους συγκεντρώνονται πέραν των ξενοδοχειακών και κλίνες βοηθητικών καταλυμάτων, οπότε η τοπική φόρτιση πολλαπλασιάζεται.

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει την κατά τόπους διασπορά και τον βαθμό φόρτισης από συγκεντρώσεις κλινών, σε κάθε νομό των τριών Περιφερειών. Η διασπορά προσδιορίζεται από τον συνολικό αριθμό των τόπων στους οποίους εντοπίζονται κλίνες σε ξενοδοχειακές μονάδες ενώ οι συγκεντρώσεις προσδιορίζονται από τον συνολικό αριθμό ξενοδοχειακών κλινών κάθε τύπου, με την παραδοχή μιας κλιμάκωσης που σχετίζεται με τον βαθμό χωρικής φόρτισης του τόπου.

Πίνακας 3. Διασπορά και συγκεντρώσεις κλινών κατά τόπους και κατά νομό.

Περιφέρεια/ Νομός	Αριθμός τόπων με ξενοδοχειακές κλίνες				
	Σύνολο τόπων	<350 κλ. (α)	350-1000 κλ. (β)	1000-3000 κλ. (γ)	3000-5000 κλ. (δ)
Ιόνια Νησιά					
Κερκύρας	80	49	16	13	2
Ζακύνθου	19	11	2	3	3
Κεφαλονιάς	31	25	5	1	
Λευκάδας	17	11	6		
Ήπειρος					
Ιωαννίνων	28	26	1	1	
Πρεβέζης	12	9	2	1	
Θεσπρωτίας	8	5	2	1	
Άρτας	4	4			
Δυτική Ελλάδα					
Αχαΐας	34	29	4	1	
Ηλείας	24	18	5	1	
Αιτωλ/νίας	21	17	4		

Η χωρική φόρτιση εξετάζεται διαχρονικά: σε σχέση με την εξέλιξη του πληθυσμού, του ξενοδοχειακού δυναμικού και της τουριστικής κίνησης κατά περιοχή. Ο συσχετισμός με το υπάρχον δυναμικό σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και η αξιολόγηση των αλληλεπιδράσεων και των παρεπόμενων επιπτώσεων από τις τουριστικές δραστηριότητες στις περιοχές αυτές, είναι δυνατό να οδηγήσει σε ακριβέστερα συμπεράσματα. Με βάση τα παραπάνω επιχειρείται μια κατάταξη των νομών.

α. Τουριστικά ανεπτυγμένοι νομοί:

Κερκύρας: Νησάκι – Μεσογγή, Ρόδα, Κάβος

Ζάκυνθος: Λαγανάς – Βασιλικός, Πλάνος – Καλαμάκι

β. Δυναμικά αναπτυσσόμενοι νομοί:

Κεφαλληνίας: Σκάλα, περιοχή Αργοστολίου

Ν. Αχαΐας: Πάτρα – Ρίο, Καλογριά

Ηλείας: Αρχαία Ολυμπία, Σκαφιδιά, Κυλλήνη

Ιωαννίνων: Ιωάννινα, Μέτσοβο, Δυτικό Ζαγόρι (Πάπιγκο, Μονοδένδρι)

Πρεβέζης: Πάργα

Θεσπρωτίας: Σύβοτα

Λευκάδας

γ. Νομοί τουριστικά αναξιοποίητοι με δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης:

Αιτωλοακαρνανίας, Άρτας

4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπέρασμα από όσα προαναφέρθηκαν είναι ότι λόγω της καλής δικτύωσης των αναξιοποίητων τουριστικά νομών που οφείλεται στα μεγάλα κέντρα υποδομής των μεταφορών, σε συνδυασμό με τον δυναμισμό των αστικών κέντρων που είναι και πρωτεύουσες νομών, οι μέχρι σήμερα ενδοπεριφερειακές ανισότητες που οφείλονται κυρίως σε λόγους ιστορικούς σταδιακά θα αμβλυνθούν.

Από φυσιογεωγραφική άποψη οι παράκτιες περιοχές επί του Ιονίου Πελάγους έχουν προβάδισμα στην τουριστική κίνηση έναντι των ορεινών. Αυτό ενισχύεται από τον

παράγοντα της κομβικότητας που προσφέρουν τα δυτικά λιμάνια – πύλες (Πάτρα, Πρέβεζα, Ηγουμενίτσα), σε συνδυασμό με τις ζεύξεις Ρίου-Αντιρρίου και Ακτίου-Πρέβεζας, την Εγνατία και την Ιόνια οδό, αλλά και την πόλη των Ιωαννίνων που όπως είναι γνωστό αποτελεί ανερχόμενο διασυνοριακό κέντρο.

Καθώς δημιουργούνται λοιπόν νέες ευνοϊκές προϋποθέσεις για την άρση της απομόνωσης και την ανάπτυξη του δυτικού διαμερίσματος της χώρας, ο τουρισμός καλείται να παίξει έναν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη αυτή. Η εισαγωγή της περιβαλλοντικής διάστασης στην αναπτυξιακή πολιτική του τουρισμού τα τελευταία χρόνια, δίνει την δυνατότητα διασφάλισης της βιωσιμότητας των πόρων μέσω εναλλακτικών μορφών και δραστηριοτήτων τουρισμού.

Τέλος, σκόπιμο θα ήταν να προχωρήσει ένα πιλοτικό πρόγραμμα προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε περιοχές της χώρας που παρουσιάζουν αναπτυξιακές αδυναμίες ενώ παράλληλα διαθέτουν σημαντικό αλλά αναξιοποίητο δυναμικό φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Κατευθυντήρια πλαίσια και πηγή υλικού βάσης για το πρόγραμμα αυτό θα αποτελέσουν τα περιφερειακά και τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα Ειδικά και τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης του ΥΠΕΧΩΔΕ και οι μελέτες Τουριστικής Ανάπτυξης των Περιφερειών της χώρας του ΕΟΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.0 ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Περίληψη

Η μελέτη ανατέθηκε από τον Ε.Ο.Τ. τον Ιανουάριο 2002 στο γραφείο μελετών Απόστολου Μαλλά, ύστερα από δημόσια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Στο πρώτο μέρος της μελέτης γίνεται διάγνωση του δυναμικού της τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας. Στη συνέχεια αναλύονται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της σημερινής τουριστικής ανάπτυξης.

5.1 ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

5.1.1 Αξιολόγηση των υφιστάμενων τουριστικών πόρων.

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η απομόνωση της λόγω της θέσης της στο χώρο, των γεωγραφικών της χαρακτηριστικών και της υφιστάμενης μεταφορικής της υποδομής σε σχέση με τον ευρύτερο περιφερειακό και εθνικό χώρο. Η Περιφέρεια της Ηπείρου έχει να παρουσιάσει μεγάλη ποικιλία αξιόλογων φυσικών οικοσυστημάτων και πολιτιστικών μνημείων. Οι ορεινοί όγκοι βρίσκονται γενικά σε καλή κατάσταση φυσικότητας. Παρατηρείται ισόρροπη διασπορά των τουριστικών πόρων της περιφέρειας με μεγάλες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και αξιοποίησης.

Η αξιολόγηση των πόρων και η κατάταξη των ενοτήτων και υποενοτήτων στηρίζεται σε τρία κριτήρια:

- τον αριθμό των πόρων που διαθέτουν
- την ποικιλία των πόρων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη διαφορετικών μορφών εναλλακτικού τουρισμού
- την σημαντικότητα και εμβέλεια των πόρων δηλαδή αν είναι σημαντικοί σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

5.2 Αξιολόγηση της υφιστάμενης τουριστικής προσφοράς και της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας.

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα από πλευράς πρωτογενούς τουριστικής προσφοράς τα οποία μέχρι σήμερα μένουν σχεδόν αναξιοποίητα. Έτσι, ο εισερχόμενος τουρισμός στην Περιφέρεια είναι κυρίως εσωτερικός, τα υπάρχοντα τουριστικά καταλύματα ανήκουν στις χαμηλότερες κατηγορίες ενώ η μέση διάρκεια παραμονής είναι περιορισμένη με 5 ημέρες έναντι 8 που είναι για το σύνολο της χώρας.

Το κύριο χαρακτηριστικό είναι το μικρό μέγεθος των μονάδων. Η ξενοδοχειακή υποδομή της Ηπείρου αφορά Β', Γ' Δ' και Ε' κατηγορίας. Το ποσοστό Α' και ΑΑ' κατηγορίας ξενοδοχείων αντιστοιχεί σε 8% έκαστης. Ως προς τον τύπο των καταλυμάτων της Περιφέρειας, το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία «Ξενοδοχεία Κλασικού τύπου» (76%) και ακολουθούν ισόποσα τα παραδοσιακά καταλύματα, τα επιπλωμένα διαμερίσματα και τα bungalows (8%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό στον τρόπο διάθεσης των δωματίων και καταλυμάτων στην Ήπειρο, σημειώνεται στην παραδοσιακή μέθοδο μέσω της άμεσης διάθεσής τους (49%), ακολουθεί η συνεργασία με πρακτορεία (33%) και τέλος η συνεργασία με οργανωτές ταξιδίων σημειώνει ένα ποσοστό μόλις 18%. Όπως προκύπτει από στατιστικά στοιχεία του ΕΟΤ, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι μόνο 45%, έναντι 76% στο σύνολο της χώρας. Η μέση ετήσια πληρότητα στα καταλύματα της Περιφέρειας υπολείπεται κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες του Εθνικού συνόλου (63,46%).

Ως προς τη δυναμικότητα των τουριστικών μονάδων σε κλίνες πρώτος σε αριθμό είναι ο νομός Πρεβέζης και τελευταίος ο νομός Άρτας, ενώ οι νομοί Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων περίπου ισοβαθούν. Εκτός από τις πρωτεύουσες των νομών συγκέντρωση τουριστικών κλινών υπάρχει στην Πάργα, στα Σύβοτα και στο Μέτσοβο. Την ειδική τουριστική υποδομή χαρακτηρίζει μεγάλη διασπορά και ποικιλία και ανταποκρίνεται στη ζήτηση για σύγχρονες δραστηριότητες ενεργού τουρισμού. Οι υποδομές αν και μικρού μεγέθους είναι καλά οργανωμένες.

Στις παραδοσιακές μορφές τουρισμού (θαλάσσιος, χιονοδρομικός, θεραπευτικός, συνεδριακός) οι υποδομές είναι μικρού μεγέθους τοπικής σημασίας.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ – 2003

ΤΑΞΗ	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ
ΜΟΝΑΔΕΣ	2	14	43	134	19	14	226
ΔΩΜΑΤΙΑ	70	465	1.561	2.641	350	192	5.279
ΚΛΙΝΕΣ	147	933	3.019	5.046	679	401	10.225

5.2.1 Εκτίμηση της «φέρουσας ικανότητας» συγκεκριμένων περιοχών της Περιφέρειας ως προς την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Οι περιοχές που υποδείχθηκαν από τον ΕΟΤ σε συνεργασία με τον ανάδοχο για μελέτη, ως θύλακες ώριμης ανάπτυξης είναι:

α. Στην παράκτια περιοχή:

1. Πάργα
2. Σύβοτα

β. Στην ορεινή περιοχή:

1. Μέτσοβο
2. Μονοδένδρι
3. Πάπιγκο

Οι περιοχές «ώριμης τουριστικής ανάπτυξης» παρουσιάζουν την ακόλουθη τυπολογία.

Παράκτιες τουριστικές ενότητες: Ν. Πρεβέζης και Ν. Θεσπρωτίας.

Τυπολογία περιοχών: περιοχές μαζικού τουρισμού μέσης και υψηλής στάθμης και εσωτερικού παραθεριστικού τουρισμού μέσης προς χαμηλή στάθμη.

Ορεινές τουριστικές ενότητες: Ν. Ιωαννίνων, Μετσόβου και Ζαγοροχωρίων

Τυπολογία περιοχών: περιοχές επιλεκτικού τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων, μέση προς υψηλή στάθμη, εσωτερικού κυρίως τουρισμού.

Αστική τουριστική ενότητα Ιωαννίνων

Τυπολογία περιοχής: μαζικός και εκδρομικός – περιηγητικός τουρισμός, μέσης και υψηλής στάθμης, εσωτερικός κυρίως, τουρισμός πόλεως.

Παράκτιες ενότητες Πρέβεζας και Θεσπρωτίας

■ Η τουριστική χωρητικότητα δεν έχει ακόμη υπερκαλυφθεί. Επειδή όμως δεν υπάρχουν μεγάλα περιθώρια, η περαιτέρω ανάπτυξη θα πρέπει να γίνει προσεκτικά και

να επικεντρωθεί στην συμπλήρωση των ελλείψεων σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων και στον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς.

- Μέτρα ελέγχου της ανάπτυξης θα πρέπει να ληφθούν για την Πάργα και τα Σύβοτα.

- Το πρόβλημα εντοπίζεται τόσο στον αριθμό των κλινών κυρίως βοηθητικών καταλυμάτων όσο και στον αριθμό των επισκεπτών που διακινούνται στην περιοχή οδικώς ή δια θαλάσσης.

- Τα μέτρα ρύθμισης και ελέγχου θα πρέπει να καλύπτουν και τους δύο αυτούς τομείς και την αντίστοιχη υποδομή.

Ορεινές ενότητες Μετσόβου και Ζαγοροχωρίων

- Η τουριστική χωρητικότητα και των δύο ενοτήτων κρίνεται ότι έχει σχεδόν καλυφθεί. Οι παρεμβάσεις που θα γίνουν θα πρέπει να επικεντρωθούν στη συμπλήρωση και τον εμπλουτισμό της προσφοράς και στην διατήρηση της ποιότητας των πόρων και της τουριστικής προσφοράς.

- Ειδικότερα μέτρα ανάσχεσης της ανάπτυξης και απόλυτης προστασίας θα πρέπει να ληφθούν για το Πάπιγκο και μέτρα ρύθμισης και ελέγχου για το Μονοδένδρι και το Τσεπέλοβο.

- Το πρόβλημα εντοπίζεται τόσο στον αριθμό των υλικών κύριων και βοηθητικών καταλυμάτων και στον αριθμό των επισκεπτών που δικαιούνται στην περιοχή οδικώς.

- Τα μέτρα ρύθμισης θα πρέπει να καλύπτουν και τους δύο αυτούς τομείς και την αντίστοιχη υποδομή.

- Ο κορεσμός στο Δυτικό Ζαγόρι και η επισήμανση προβλημάτων συμφόρησης από μεγάλους αριθμούς χρηστών στο κεντρικό Ζαγόρι κάνει επιτακτική την ανάγκη χωρικής εκτόνωσης τουριστικών δραστηριοτήτων προς το Ανατολικό Ζαγόρι.

Αστική ενότητα Ιωαννίνων

Οι πιέσεις, η ένταση, η διείσδυση και η πυκνότητα του τουρισμού μέσα στην πόλη είναι μεγάλες. Παρόλο που ακόμη δεν παρουσιάζονται οριακά φαινόμενα, θα ήταν σκόπιμη μια προσπάθεια εκτόνωσης της άμεσης πίεσης του τουρισμού από την πόλη προς την ευρύτερη περιοχή. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την χωροθέτηση νέων εγκαταστάσεων τουριστικής ανωδομής και υποδομής ειδικών μορφών τουρισμού, καθώς και άλλων ελκυστικών για τον τουρισμό συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και λειτουργιών έξω από την πόλη.

5.3 Ανάλυση των ευρύτερων επιπτώσεων του τουρισμού στην οικονομία, την τοπική κοινωνία, τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον της περιφέρειας.

Ο τομέας που κατά κύριο λόγο ωφελείται από την τουριστική ανάπτυξη είναι αναμφισβήτητα η απασχόληση, ένας τομέας ιδιαίτερα προβληματικός και ευαίσθητος στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπου η ανεργία και η υποαπασχόληση παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στον κλάδο είναι πολλών ειδών και τύπων: άμεση απασχόληση στις κάθε είδους τουριστικές επιχειρήσεις του κλάδου, συμπληρωματική απασχόληση και έμμεση.

Στις παράλιες περιοχές της Περιφέρειας, όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός διακοπών, κοινό χαρακτηριστικό της απασχόλησης είναι η εποχικότητα που αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για τους εργαζόμενους στον κλάδο. Ο τουρισμός μετατρέπεται σταδιακά σε κυρίαρχο κλάδο της τοπικής οικονομίας. Αυτό όμως μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντικό πρόβλημα σε εκείνες τις τουριστικές περιοχές που έχουν μεγάλο βαθμό εξάρτησης από αλλοδαπούς τουρίστες, γιατί ο τουρισμός επηρεάζεται από πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες. Λόγω όμως του χαρακτήρα της Περιφέρειας μπορούν να υιοθετηθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως π.χ. αγροτουρισμός.

5.3.1 Διεύρυνση της δυνητικής ζήτησης, τόσο στις ξένες αγορές όσο και στο εσωτερικό.

Η αύξηση της δυνητικής ζήτησης στην Περιφέρεια θα πρέπει να ιδωθεί στα ακόλουθα συμπληρωματικά σενάρια:

1. Αύξηση του παραθεριστικού τουρισμού μέσω της προσέλκυσης οργανωμένων διακοπών κυρίως Βρετανών, Γερμανών και Αυστριακών με παράλληλο άνοιγμα προς Κύπρο και Ισραήλ. Για την επίτευξη αυτού του στόχου δεν αρκεί απλά η ποσοτική αύξηση της τουριστικής προσφοράς με παράλληλη αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών αλλά απαιτείται η ταυτόχρονη στρατηγική συμμαχία με ικανό αριθμό Τ.Ο, οι οποίοι θα μεταφέρουν ένα ρεύμα επισκεπτών μέσω των οργανωμένων πτήσεων τους προς τους αερολιμένες της περιοχής.
2. Ο στόχος αυτός αποκτά και μια άλλη διάσταση, μέσω της προσέλκυσης εισερχόμενου τουρισμού από την Ιταλία.

3. Ο στόχος του παραθεριστικού και κατά βάση θερινού τύπου διακοπών, συμπληρώνεται από την ανάπτυξη μοντέλου χειμερινού – αστικού τουρισμού, που αφορά σε αποκλειστικό βαθμό την ανάπτυξη εσωτερικού τουρισμού.
4. Τέλος, ο στόχος του τουρισμού οργανωμένων διακοπών θα μπορούσε να συμπληρωθεί από ειδικές μορφές τουρισμού προκειμένου να ενισχυθεί η «βάση» της ζήτησης με προσέλκυση «νέου προφίλ» επισκεπτών.

5.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

5.4.1 Καθορισμός στρατηγικής για την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας.

Οι κύριοι στόχοι θα πρέπει να είναι:

- Αμβλυνση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Συμπλήρωση – βελτίωση μεταφορικής και αστικής υποδομής
- Ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς και των υπηρεσιών
- Διαφοροποίηση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος
- Αμβλυνση εποχικότητας
- Ενίσχυση, εξειδίκευση τουριστικής προβολής της Περιφέρειας
- Προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, της έρευνας και της τεχνολογίας.

5.4.2 Πρόταση για τους άξονες και τις μορφές κινητοποίησης των φορέων του ιδιωτικού τομέα και των αναγκαίων κοινών δράσεων των δημοσίων και των ιδιωτικών φορέων.

Οι άξονες δράσης των φορέων του ιδιωτικού τομέα εξειδικεύονται ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ιδιωτικοί φορείς. Έτσι, οι μεμονωμένες επιχειρήσεις ή οι κοινοπραξίες επιχειρήσεων μπορούν να δραστηριοποιηθούν στον τομέα των επενδύσεων, είτε σε νέες τουριστικές εκμεταλλεύσεις, είτε στον εκσυγχρονισμό υφισταμένων εκμεταλλεύσεων. Μπορούν επίσης να δραστηριοποιηθούν στους τομείς της οργάνωσης ταξιδίων, των μεταφορών, της πρακτόρευσης, της εμπορίας τουριστικών ειδών.

Οι επαγγελματικοί και συλλογικοί φορείς μπορούν να δραστηριοποιηθούν κυρίως στον τομέα της τουριστικής προβολής της Ηπείρου, είτε αυτόνομα, είτε συνεργαζόμενοι με αρμόδιους δημόσιους φορείς. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της τουριστικής προβολής, στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης και στον τομέα των πολιτιστικών – τουριστικών δραστηριοτήτων.

Ωστόσο για να επιτευχθεί μια αξία λόγου, ευρεία και διαρκής κινητοποίηση των ιδιωτικών φορέων σε οποιοδήποτε από τους άξονες δράσης, είναι απαραίτητη η υποστήριξη εκ μέρους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, μέσω του αναπτυξιακού νόμου και των κοινοτικών προγραμμάτων ή και η ανάληψη πρωτοβουλιών από φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

5.5 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η τουριστική ζήτηση και κατ' επέκταση η τουριστική προσφορά στην Περιφέρεια Ηπείρου πρέπει να διαφοροποιηθούν σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα ώστε νέες κατηγορίες καταναλωτών με εξειδικευμένα ενδιαφέροντα να εισέλθουν στην τουριστική αγορά της Περιφέρειας.

Ως εφικτές μορφές ανάπτυξης ειδικού τουρισμού, στις οποίες απαιτείται η υλοποίηση έργων προτείνονται οι εξής:

- Θαλάσσιος τουρισμός

- Ιαματικός τουρισμός
- Χιονοδρομικός τουρισμός
- Συνεδριακός – Εκθεσιακός τουρισμός
- Φυσιολατρικός – οικολογικός – ορεινός τουρισμός
- Πολιτιστικός – Θρησκευτικός τουρισμός
- Αγροτουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός

5.5.1 Στρατηγική μάρκετινγκ και επικοινωνιακή στρατηγική.

Λόγω της δυναμικής του τουριστικού προϊόντος, η προβολή του αναδεικνύεται σε εργαλείο – κλειδί του τουριστικού μάρκετινγκ. Ο ρόλος της προβολής στον τουρισμό είναι αναλογικά ίδιος με την προώθηση των πωλήσεων. Για το σκοπό αυτό επιδιώκεται ο θετικός επηρεασμός του «καταναλωτικού κοινού» κατά τρεις τρόπους:

- Επιβεβαίωση και ενίσχυση των θετικών εντυπώσεων των δυνητικών επισκεπτών για το τουριστικό προϊόν της περιφέρειας.
- Δημιουργία νέων τύπων συμπεριφοράς των επισκεπτών ως προς το τουριστικό προϊόν της περιφέρειας, και
- Αλλαγή μιας πιθανής αρνητικής εικόνας του τουριστικού προϊόντος σε ορισμένες ομάδες επισκεπτών της περιφέρειας.

Η ομάδα στόχου μπορεί να αποτελείται από πιθανούς, μελλοντικούς «αγοραστές», χρήστες του τουριστικού προϊόντος, άτομα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη για το τουριστικό προϊόν. Την ομάδα στόχου για την υιοθετούμενη πολιτική τουριστικής προβολής της περιφέρειας Ηπείρου αποτελούν οι:

- Επιχειρήσεις και επιχειρηματίες
- Τουριστικά γραφεία και πράκτορες
- Τουρίστες (εσωτερικού και εξωτερικού)
- Κάτοικοι της περιφέρειας

5.5.2 ΕΡΓΑΛΕΙΑ – ΜΕΣΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

Οι κατηγορίες ενεργειών τουριστικής προβολής της περιφέρειας Ηπείρου που πρέπει να πραγματοποιηθούν μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο γενικές κατηγορίες:

Άμεση προβολή, δηλαδή

- Στρατηγική διαφήμισης στις τουριστικές αγορές
- Δημιουργία τουριστικού προφίλ τουριστικού προορισμού
- Δημιουργία διαφημιστικής καμπάνιας για εξωτερικό, εσωτερικό

Έμμεση προβολή, δηλαδή

- Στρατηγική δημόσιων σχέσεων
- Χειρισμός μέσω μαζικής ενημέρωσης εξωτερικού, εσωτερικού

5.6 ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΣΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η τουριστική προβολή γίνεται μέσω σημαντικού αριθμού μέσων επικοινωνίας. Τα κυριότερα από τα χρησιμοποιούμενα μέσα προβολής είναι η διαφήμιση, οι δημόσιες σχέσεις, διάφορες προωθητικές ενέργειες, η δημόσια πληροφόρηση, η έρευνα αγοράς και άλλες ενέργειες. Για την υλοποίηση των παραπάνω ενεργειών προτείνονται τρία σενάρια τουριστικής προβολής: το πρώτο αφορά στην ανταγωνιστική προσέγγιση. Το δεύτερο αφορά στη διατήρηση της υπάρχουσας δυναμικής και το τρίτο το μακροχρόνιο σενάριο, στο συνδυασμό διατήρησης της υπάρχουσας δυναμικής και εισόδου σε νέες αγορές.

5.6.1 ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- Υπουργείο Ανάπτυξης (τουρισμός)
- ΕΟΤ (κεντρική υπηρεσία)
- Περιφέρεια Ηπείρου (Δ/ση τουρισμού)
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων (ΠΟΞ)
- Πανελλήνια Ένωση Τουριστικών Πρακτόρων ΗΑΤΤΑ
- Τοπικές Ενώσεις Ξενοδόχων
- Τοπικές Ενώσεις Τουριστικών Πρακτόρων
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Αεροπορικές εταιρίες που εξυπηρετούν την περιφέρεια
- Ναυτιλιακές εταιρίες

- Επιχειρήσεις όλων των κλάδων
- Ο.Τ.Α. Α' & Β' Βαθμού
- Επιμελητήρια

Ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τουριστικής προβολής εσωτερικού και εξωτερικού για την περιφέρεια διάρκειας 2 ετών βασισμένο στα διεθνή πρότυπα έχει προϋπολογισμό της τάξης των 2.000.000 ευρώ. Τα έργα για την τουριστική προβολή της περιφέρειας Ηπείρου δύναται να χρηματοδοτηθούν από το μέτρο 3.4 του ΠΕΠ Ηπείρου.

Τα έργα προβολής του τουριστικού προϊόντος της Ηπείρου είναι πρώτης προτεραιότητας. Η προβολή πρέπει να αρχίσει άμεσα και ιδιαίτερα εν όψει της πρόκλησης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και του αυξημένου αριθμού επισκεπτών της χώρας εκείνη την χρονιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.0 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Δυνατά σημεία

- Η Ήπειρος βρίσκεται σε στρατηγική θέση ως προς την Δυτική Ευρώπη, η οποία θα αξιοποιηθεί με το λιμάνι της Ηγουμενίτσας. Δραστική παρέμβαση αποτελεί το έργο της Εγνατίας Οδού σε συνδυασμό με το έργο του Δυτικού άξονα και τη σύνδεση Ρίου – Αντιρρίου όπως και με την ζεύξη Ακτίου Πρέβεζας.
- Η περιφέρεια της Ηπείρου έχει να παρουσιάσει μεγάλη ποικιλία αξιόλογων φυσικών οικοσυστημάτων και πολιτιστικών μνημείων. Παρατηρείται ισόρροπη διασπορά των τουριστικών πόλων έλξης στο χώρο της περιφέρειας, η οποία διαθέτει τόσο ορεινό όσο και παραθαλάσσιο στοιχείο.
- Αποτελεί γενική διαπίστωση ότι η ποιότητα των καταλυμάτων της περιφέρειας θεωρείται ικανοποιητική χωρίς να λείπουν και οι εξαιρέσεις. Το 29,9% της ξενοδοχειακής προσφοράς ανήκει στη Β' τάξη γεγονός που επισημοποιεί την προσπάθεια ποιοτικής βελτίωσης των καταλυμάτων. Επίσης ποσοστό 10,1% ανήκει στην τάξη πολυτελείας και Α' κατηγορίας και έχει άμεση σχέση με την πραγματοποίηση πολλών συνεδρίων.
 - Έχει καλές κλιματολογικές συνθήκες.
 - Υπάρχουν πολλαπλές επιλογές διαφορετικού τύπου τουριστικών προορισμών.

Αδύνατα σημεία

- Παρουσιάζεται χαμηλός βαθμός τουριστικής ανάπτυξης των πόρων της περιοχής. Οι περισσότεροι από τους φυσικούς όσο και τους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής παραμένουν αναξιοποίητοι μέχρι τώρα.
 - Παρουσιάζονται ενδοπεριφερειακές ανισότητες κατανομής από τουριστικής δραστηριότητας στον χώρο.
 - Παρουσιάζεται χαμηλή ποιότητα των δικτύων μεταφοράς και των οδικών δικτύων στην περιφέρεια.
 - Παρουσιάζεται υπέρ (αρνητική) εξάρτηση από τους tour operators και από μικρό αριθμό αγορών.

- Παρουσιάζεται ανεπάρκεια υποστηρικτικών υποδομών αναψυχής (γκολφ, μαρίνες, κ.ά.) και τουριστικής υποδομής για την περαιτέρω ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού (ράφτινγκ, καγιάκ, κ.ά).
- Παρατηρείται μικρή διάρκεια τουριστικής περιόδου. Υπάρχει μια έντονη εποχικότητα που εστιάζεται στους θερινούς μήνες, στα τριήμερα και στις περιόδους των εορτών.
- Παρουσιάζεται μονοδιάστατο τουριστικό προϊόν: «Ήλιος – θάλασσα» ή βουνό.
- Δεν υπάρχει ικανοποιητική αξιοποίηση των συνεδριακών κέντρων και του συνεδριακού τουρισμού.
- Η περιφέρεια απευθύνεται κυρίως στον εσωτερικό τουρισμό, δεν διαθέτει επαρκή καταλύματα υψηλής ποιότητας σε ικανοποιητικό αριθμό ενώ παρουσιάζει έλλειψη διεθνούς συστήματος κατηγοριοποίησης των ξενοδοχειακών καταλυμάτων.
- Υπάρχει άναρχη δόμηση χωρίς περιβαλλοντική συμβατότητα. Στις περιοχές που παρουσιάζεται κορεσμός ξενοδοχειακών καταλυμάτων παρουσιάζεται αδυναμία διαπραγμάτευσης ικανοποιητικών τιμών με τους ισχυρούς tour operators.
- Παρουσιάζεται σημαντική έλλειψη εκπαίδευσης των εμπλεκόμενων ατόμων με τον τουρισμό που έχει σαν αποτέλεσμα την παροχή χαμηλού επιπέδου υπηρεσιών στους τουρίστες και την μη ορθή αντιμετώπιση του τουρισμού σε επαγγελματικό επίπεδο.
- Παρουσιάζονται υπερσυγκεντρώσεις επισκεπτών σε περιόδους αιχμής και κορεσμός τομέων.
- Τα αθλήματα περιπέτειας που θεωρούνται μεγάλοι πόλοι έλξης, ειδικότερα για τους ξένους δεν μπορούν να προβληθούν ανάλογα διότι δεν έχει αναπτυχθεί η σωστή υποδομή που θα μπορούσε να φιλοξενήσει.
- Στα χιονοδρομικά κέντρα υπάρχουν προβλήματα υποδομών. Οι υπάρχουσες υποδομές δεν θεωρούνται ικανοποιητικές σε σημείο που να προσελκύσουν χιονοδρομικό τουρισμό από χώρες που έχουν παράδοση σε αυτού του είδους των σπορ.
- Παρουσιάζονται αδυναμίες στην εφαρμογή πολιτικής χρήσεως και πολιτικής γης που να διασφαλίζει τα περιβαλλοντικά ευαίσθητα οικοσυστήματα και τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Παρουσιάζεται έλλειψη συντονισμένης και μακροχρόνιας τουριστικής πολιτικής και ανεπαρκής προώθησης του συνόλου του Ηπειρωτικού τουριστικού προϊόντος. Δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί ιδανικοί τρόποι διοχέτευσης του τουριστικού προϊόντος στην αγορά.

- Το προωθητικό διαφημιστικό υλικό που παρουσιάζεται στις εκθέσεις δεν έχει την αντίστοιχη ποιότητα που απαιτείται, ώστε να καταστεί ελκυστικό στο μάτι του ενδιαφερόμενου και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του. Τα φυλλάδια συνήθως είναι «φτωχά» χαμηλής ποιότητας που δεν αποδίδουν το μεγαλείο των πόρων της περιοχής με τα μουντά χρώματα.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- Η αξιοποίηση των κονδυλίων του προγράμματος ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006 για τον τουρισμό για υποδομές και προβολή.
 - Οι βελτιούμενες ξενοδοχειακές υποδομές.
 - Η κατάλληλη ανάπτυξη όλων των τουριστικών πόρων της περιοχής και η προγραμματιζόμενη ανάπτυξη υποδομών αναψυχής.
 - Η αυξημένη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού που μπορεί να αναπτύξει και να αξιοποιήσει άφθονα η περιοχή και ιδιαίτερα τον χειμερινό τουρισμό και τον τουρισμό περιπέτειας.
 - Ο Ιαματικός τουρισμός που αποτελεί μια ήπια δραστηριότητα με πολλά περιθώρια ανάπτυξης στην Ήπειρο λόγω του αριθμού των υπαρχουσών πηγών.
 - Η ανάπτυξη και αξιοποίηση του συνεδριακού τουρισμού.
 - Η αύξηση των επαγγελματικών ταξιδίων στην περιοχή και η αύξηση των διανυκτερεύσεων.
 - Η αύξηση και αξιοποίηση του μαθητικού – εκπαιδευτικού τουρισμού.
 - Η αξιοποίηση των υπό κατασκευή δικτύων μεταφοράς, τα οποία μπορούν να ενισχύσουν όλες τις μορφές τουρισμού.
 - Η Ήπειρος θεωρείται ένας ασφαλής τουριστικός προορισμός.

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Η παράκτια ζώνη παρουσιάζει ανεξέλεγκτη τουριστική και οικιστική ανάπτυξη και αυθαίρετη δόμηση σε τοπική κλίματα, η οποία θα πρέπει να διαφοροποιηθεί.
 - Παρουσιάζονται σημεία υποβάθμισης διαφόρων υγροτόπων από διάφορες αιτίες (ρύπανση, κυνήγι, αλιεία).
 - Οι ορεινοί όγκοι βρίσκονται γενικά σε καλή κατάσταση φυσικότητας, όμως δέχονται απειλές κυρίως από την υπερβόσωση και την παράνομη υλοτομία, λαθροθηρία και εξόρυξη.

- Οι διάφορες αναπτυξιακές δραστηριότητες και η τουριστική ανάπτυξη απειλούν τις ευαίσθητες και αξιόλογες περιοχές.
- Ο ανταγωνισμός με περιοχές ανάλογου τουριστικού ενδιαφέροντος όπως και η ενδυνάμωση των ανταγωνιστικών σε ειδικές μορφές τουρισμού και υποδομές.
- Η συγκριτική κατώτερη ποιότητα καταλυμάτων σε σχέση με τις ανταγωνιστικές περιοχές.
- Ο ανταγωνισμός με τις περιοχές που θα αξιοποιήσουν επίσης τα υπό κατασκευή δίκτυα μεταφορών.
- Ο έντονος ανταγωνισμός με αγορές του εξωτερικού και ιδίως με φθηνές αγορές (όπως η Τουρκία).
- Η χαμηλή τεχνογνωσία ανθρώπινου δυναμικού και η αδυναμία προσέλκυσης επενδυτικού ενδιαφέροντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.0 ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Σε σχέση με αυτά που έχει να προσφέρει ποσοτικά και ποιοτικά η Ήπειρος, η υποδομή είναι καλών δυνατοτήτων, ενώ καθημερινά υπάρχουν θετικές εξελίξεις. Τα καταλύματα και οι προσφερόμενες υπηρεσίες είναι σε αξιόλογο επίπεδο και η πατροπαράδοτη Ηπειρώτικη φιλοξενία αποτελεί το θετικό στοιχείο της τουριστικής υποδομής.

Η σημερινή κατάσταση των οδικών δικτύων παρά τις καταστροφές του φετινού χειμώνα είναι πολύ καλή. Προβλήματα που να δυσκολεύουν την επικοινωνία των αστικών κέντρων με την ύπαιθρο δεν υπάρχουν αλλά πάντα γίνεται προσπάθεια για να βελτιωθεί η συγκοινωνία περισσότερο. Βασική επιδίωξη για την Ήπειρο ήταν η ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων. Οι εργασίες στην Εγνατία οδό εκτελούνται με μεγάλη ταχύτητα και το χρονοδιάγραμμα που ανακοίνωσε ο Υπουργός ΥΠΕΧΩΔΕ για την Ιόνια οδό τηρείται κατά γράμμα.

Ήδη εκτελείται το πρόγραμμα τουριστικής προβολής της περιφέρειας με εξαιρετική στρατηγική ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί. Ένα πρόγραμμα που εκτελείται οργανωμένα στην περιφέρεια και αφορά την Ήπειρο στην ολότητά της με προτάσεις για όλες τις μορφές του τουρισμού αλλά και του εναλλακτικού τουρισμού.

Σημαντικό επίσης είναι ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος, που βοηθά σημαντικά στην προσπάθεια του χτισίματος της τουριστικής υποδομής, ενώ οι δυνατότητες του αγροτουρισμού ο οποίος ενισχύεται σημαντικά είναι απεριόριστες. Ο πολιτισμός είναι από τα πολύ σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ήπειρο και γι' αυτό μέσω της Νομαρχίας και των δήμων διοργανώνονται διάφορα γεγονότα και εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

7.1 Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Η φετινή χρονιά άφησε πολύ καλές εντυπώσεις αλλά και ικανοποίηση στους ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων στην Ήπειρο, αφού η κίνηση ήταν ανοδική σε σχέση με το περσινό αντίστοιχο διάστημα, κάτι που συμβαίνει άλλωστε μόνιμα τα

τελευταία χρόνια, αυξάνοντας τις ελπίδες για περαιτέρω ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού.

Όσο για τους δημοφιλείς προορισμούς με βάση και τα επίσημα στοιχεία, «βούλιαξαν» πραγματικά με πληρότητα από 90% μέχρι και 100%. Πρόκειται κατά βάση για την περιοχή του Μετσόβου, των Ζαγοροχωρίων, της Κόνιτσας, το Τζουμέρκα ενώ δεν ήταν λίγοι εκείνοι που επέλεξαν τις μονοήμερες εκδρομές.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο των τουριστικών καταλυμάτων Ηπείρου τα φετινά Χριστούγεννα η Θεσπρωτία που δεν αποτελεί top επίπεδο ακόμη στον χειμερινό τουρισμό, βρέθηκε να κινείται ανοδικά το 3ήμερο 24-25 & 26 Δεκεμβρίου. Οι ελεύθερες διακοπές συνηθίζεται να διαρκούς 2-5 ημέρες, ενώ τα τελευταία χρόνια όλο και πιο πολλοί επιλέγουν να έρθουν στην πατρίδα τους συνδυάζοντας διακοπές στα χωριά τους με λίγες μέρες σε κάποιο κατάλυμα. Οι τιμές είναι προσιτές για κάθε καταναλωτή.

Η τεράστια προβολή που τυγχάνουν τα τελευταία χρόνια σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού αλλά και τις προσφερόμενες υπηρεσίες, έχει προσδώσει μεγάλο κύρος στους χειμερινούς προορισμούς της Ηπείρου. Η πληρότητα τις ημέρες των Χριστουγέννων άγγιξε το 100% με αιχμή του δόρατος Μέτσοβο και Ζαγοροχώρια, δίνοντας μια εικόνα – όνειρο για την αγορά των περιοχών αυτών, που μόνο κέρδη είχε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Κτισμένη στις όχθες της λίμνης Παμβώτιδας είναι η πρωτεύουσα της Ηπείρου, είναι μια γραφική πόλη που συμπλέει με τον πολιτισμό και συνδυάζει μια μακραίωνη ιστορία αλλά και μια κοινωνική πολιτιστική και οικονομική δραστηριότητα και άνθηση.

ΚΟΝΙΤΣΑ

Η πόλη της Κόνιτσας απλώνεται στην πλαγιά του βουνού Τραπεζίτσας και έχει υψόμετρο 600 μέτρα. Στα πόδια της προεκτείνεται ο κάμπος της Κόνιτσας και της Κλειδωνιάς.

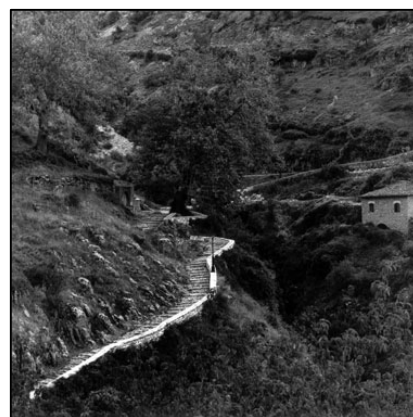
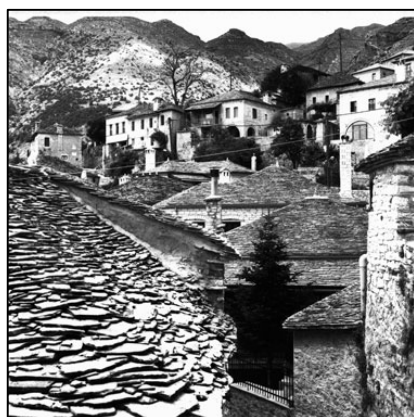
ΔΩΔΩΝΗ

Νότια της πόλης των Ιωαννίνων βρίσκεται η αρχαία Δωδώνη. Περιοχή όπου τα αρχαιότερα ευρήματά της ανάγονται στο 2.600 π.Χ. Σώζονται απομεινάρια από τον αρχαίο ναό του Διός, το στάδιο, την ακρόπολη και το Πρυτανείο. Ανάμεσά τους δεσπόζει σε πολύ καλή κατάσταση το αρχαίο θέατρο. Χτίστηκε τον 3^ο αιώνα π.Χ. επί βασιλεία Πύρου. Έκτοτε καταστράφηκε και ανακατασκευάστηκε αρκετές φορές. Η αρχαία Δωδώνη υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα αρχαία ελληνικά λατρευτικά κέντρα. Σήμερα λειτουργεί στα πλαίσια πολιτιστικών εκδηλώσεων

ΣΥΡΡΑΚΟ

Σκαρφαλωμένο στις πλαγιές των Αθαμανικών ορέων και συγκεκριμένα στο Περιστέρι, βρίσκεται το Συρράκο.

Ένα πέτρινο χωριό με άγρια ομορφιά, απόκρημνες πλαγιές και κάτω χαμηλά να κυλά ο καλαρρύτεκος ποταμός για να ενωθεί με τον Άραχθο.

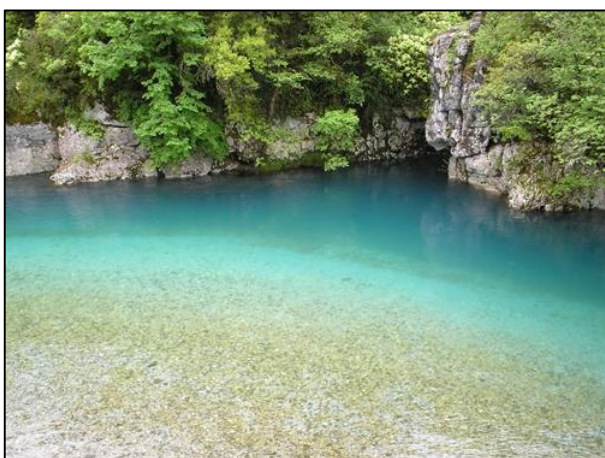
ΜΕΤΣΟΒΟ

Αποτελεί έναν από τους γραφικότερους παραδοσιακούς οικισμούς της χώρας μας. Ορεινή κωμόπολη χτισμένη στις πλαγιές της Πίνδου, σε υψόμετρο 1.150 μ. σε ένα εντυπωσιακό τοπίο γεμάτο πράσινο και ένα από τα δημοφιλέστερα χιονοδρομικά κέντρα της χώρας.

ΒΟΙΔΟΜΑΤΗΣ

Στα βόρεια του νομού και πιο συγκεκριμένα στα Ζαγοροχώρια βρίσκεται στο φαράγγι του Βίκου όπου εκεί είναι και οι πηγές του ποταμού. Ο Βοϊδομάτης διασχίζει το φαράγγι, φτάνει στο κάμφο της Κόνιτσας και ενώνεται με τον Αώο ποταμό. Όλη η περιοχή είναι ο εθνικός δρυμός Βίκου – Αώου.

ΚΑΣΤΡΟ ΠΑΡΓΑΣ

Η ιστορία αυτού του κάστρου ξεκινάει περίπου το 1452 όπου από εκεί και έπειτα καταστρέφεται και ξαναχτίζεται διαδοχικά από Τούρκους Ενετούς.

Μέσα από το πέρασμα των αιώνων κατάφερε να σωθεί και σήμερα το κάστρο το επισκέπτεται πλήθος κόσμου.

ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

Τα Ζαγοροχώρια είναι τόπος θρύλων και παραδόσεων. Είναι ένα δίκτυο από 46 πανέμορφα χωριά. Ο επισκέπτης στα χωριά αυτά μπορεί να θαυμάσει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική από πέτρα και ξύλο που είναι τα κύρια υλικά που φτιαχόντουσαν και φτιάχνονται ακόμη τα σπίτια. Την φύση (φαράγγι Βίκου) και την ευρύτερη περιοχή.

ΠΕΤΡΙΝΑ ΓΕΦΥΡΙΑ

Η περιοχή που η κατασκευή αυτή βρήκε το σωστό μέτρο είναι αναμφισβήτητα η Ήπειρος και ότι δημιουργήθηκε ήταν αποτέλεσμα αξιοπρεπούς συμβιβασμού με το περιβάλλον. Όπως σε όλες τις λαϊκές κατασκευές έτσι και τα γεφύρια αποκλειστική αιτία δημιουργίας τους υπήρξε η ανάγκη που ειδικά στην Ήπειρο χρειάστηκε να καλυφθεί άμεσα. Το ανέλαβαν επιδέξιοι ντόπιοι μαστόροι που η φήμη τους ξεπερνούσε τα όρια της τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, κατορθώνοντας να «στήσουν» γεφύρια, μικρά αριστουργήματα, που εξακολουθούν και σήμερα να «ζεύγουν» έστω κουρασμένα πια, σιωπηλούς ποταμούς και θορυβώδεις χείμαρρους.

ΠΑΠΙΓΚΟ

Το Πάπιγκο είναι ένα από τα 46 Ζαγοροχώρια. Η ιδιαίτερη δόμηση, η πλούσια βλάστηση, η άγρια ομορφιά του τοπίου είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά του τόπου.

Είναι χωρισμένο σε δύο «μαχαλάδες», το Μεγάλο και το Μικρό που είναι κτισμένοι στη ρίζα της Αστράκας κάτω από τους επιβλητικούς πύργους και την μυθική Δρακολίμνη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ.

ΕΤΟΣ 2003

ΗΠΕΙΡΟΣ	Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών			Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών			Διανυκτερεύσεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
	613.254	37.914	651.168	186.648	56.000	242.648	799.902	93.914	893.816

Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ.

ΗΠΕΙΡΟΣ	Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών			Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών			Διανυκτερεύσεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
	318.923	8.744	327.667	58.306	20.689	78.995	377.229	29.433	406.662

Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ.

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά καταλύματα	Σύνολο	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά καταλύματα	Σύνολο
Ήπειρος	233	16	249	10.419	4.239	14.658
Άρτα	12	-	12	481	-	481
Θεσπρωτία	43	6	49	2.245	1.413	3.658
Ιωάννινα	108	1	109	3.906	210	4.116
Πρέβεζα	70	9	79	3.787	2.616	6.403

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ.

ΕΤΟΣ 2004						
	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία & ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ήπειρος	244	17	261	10.797	4.239	15.036
Άρτα	13	-	13	631	-	631
Θεσπρωτία	44	6	50	2.301	1.413	3.714
Ιωάννινα	113	1	114	3.982	210	4.192
Πρέβεζα	74	10	84	3.883	2.616	6.499

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ κατά

Νομό

	Ξενοδοχειακά καταλύματα πλην κάμπινγκ						Κάμπινγκ			
	2003			2004			2003		2004	
	Αφίξεις		Κλίνες που λειτουργούν	Αφίξεις		Κλίνες που λειτουργούν	Ημεδα-ποιί	Αλλο-δαποί	Ημεδα-ποιί	Αλλο-δαποί
	Ημεδα-ποιί	Αλλο-δαποί		Ημεδα-ποιί	Αλλο-δαποί					
Ήπειρος	318.923	55.306	8.358	2.389	37.037	8.306	8.744	20.689	5.554	17.761
Ν. Άρτας	31.106	2.058	340	30.809	1.659	511	0	0	0	0
Ν. Θεσπρωτίας	17.843	8.889	1.111	17.338	5.416	1.321	1.729	4.938	321	5.691
Ν. Ιωαννίνων	214.248	28.566	3.015	153.641	17.815	3.020	446	6.721	450	5.856
Ν. Πρεβέζης	55.726	18.800	3.892	36.302	12.777	3.454	6.569	9.030	4.783	6.214

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

	Ξενοδοχειακά καταλύματα πλην καμπινγκ										Κάμπινγκ					
	2003					2004					2003			2004		
	Διανυκτερεύσεις			Κλίνες που λειτουργούν	Πληρότητα %	Διανυκτερεύσεις			Κλίνες που λειτουργούν	Πληρότητα %	Διανυκτερεύσεις					
	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο			Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο			Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο
ΗΠΕΙΡΟΣ	613.254	186.648	799.902	8.358	40,70%	469.967	129.770	599.737	8.306	36,0%	37.914	56.000	93.914	25.181	46.980	72.161
Ν. ΑΡΤΑΣ	58.061	5.544	63.605	340	52,00%	58.836	5.217	64.053	511	47,7%	0	0	0	0	0	0
Ν. ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	34.367	12.529	53.896	1.111	32,40%	48.332	17.000	65.332	1.321	35,4%	4.522	15.901	20.423	1.337	16.351	17.668
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	382.241	48.458	430.699	3.015	43,60%	279.430	30.138	309.568	3.020	40,1%	735	10.348	11.083	760	9.400	10.160
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	138.585	113.117	251.702	3.892	36,50%	83.369	77.415	160.784	3.454	27,9%	32.657	29.751	62.408	23.084	21.229	44.313

56

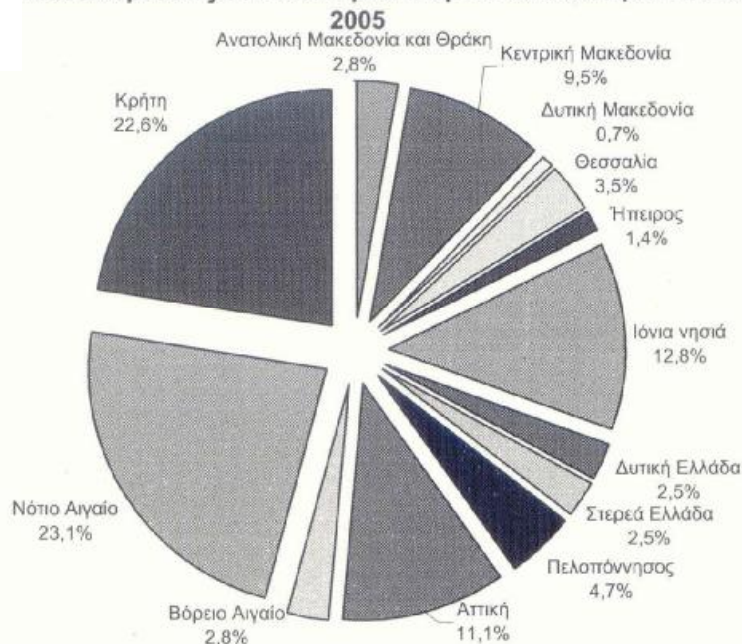
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα – Έτη 2004 – 2005

	Ξενοδοχειακά καταλύματα πλην κάμπινγκ								Κάμπινγκ			
	2004				2005				2004		2005	
	Διανυκτερεύσεις		Κλίνες που λειτουργούν	Πληρότητα %	Διανυκτερεύσεις		Κλίνες που λειτουργούν	Πληρότητα %	Διανυκτερεύσεις			
	Ημεδαποί	Αλλοδαποί			Ημεδαποί	Αλλοδαποί			Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Ημεδαποί	Αλλοδαποί
ΗΠΕΙΡΟΣ	469.967	129.770	8.306	36,00%	529.834	145.116	10.520	34,50%	25.181	46.980	35.506	43.467

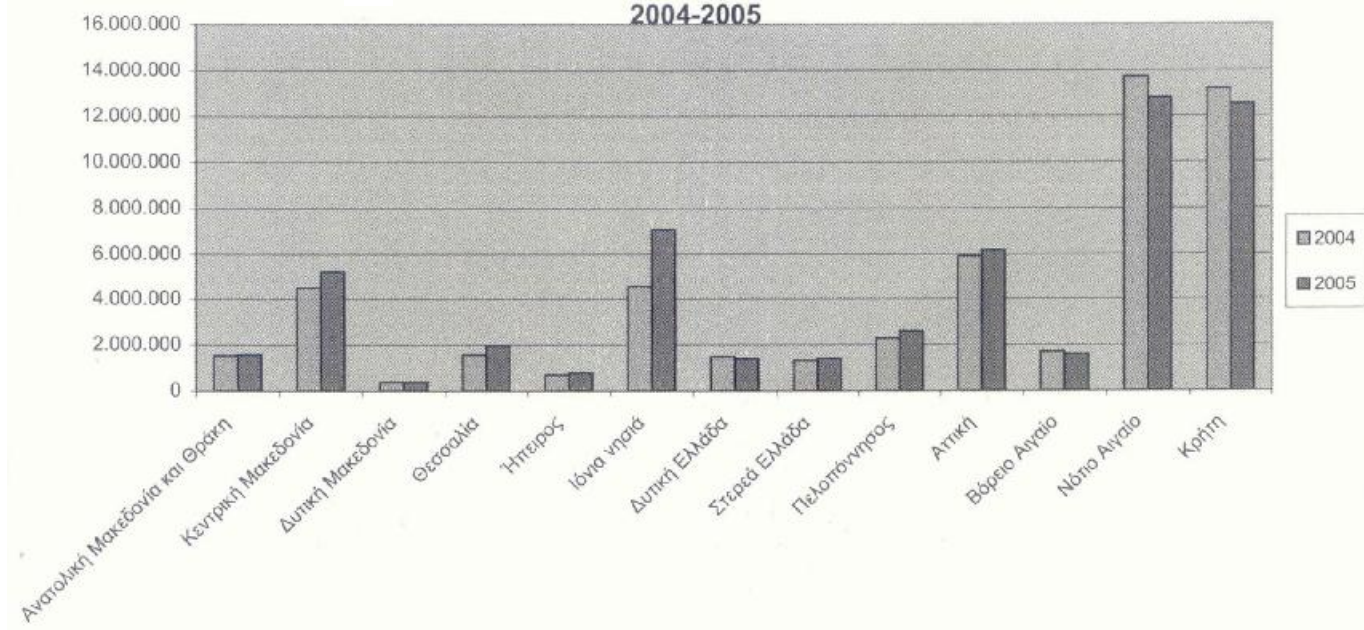
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά περιφέρεια

	2004		2005		% μεταβολής 2005/2004
	Σύνολο	Αναλογία	Σύνολο	Αναλογία	
Γενικό Σύνολο	52.554.021	100,0%	55.264.093	100,0%	5,2%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	1.509.539	2,9%	1.536.703	2,8%	1,8%
Κεντρική Μακεδονία	4.475.094	8,5%	5.246.823	9,5%	17,2%
Δυτική Μακεδονία	353.470	0,7%	366.190	0,7%	3,6%
Θεσσαλία	1.540.565	2,9%	1.949.851	3,5%	26,6%
Ήπειρος	671.898	1,3%	753.923	1,4%	12,2%
Ιόνια νησιά	4.536.920	8,6%	7.074.696	12,8%	55,9%
Δυτική Ελλάδα	1.457.550	2,8%	1.380.900	2,5%	-5,3%
Στερεά Ελλάδα	1.303.321	2,5%	1.395.279	2,5%	7,1%
Πελοπόννησος	2.251.447	4,3%	2.572.597	4,7%	14,3%
Αττική	5.907.270	11,2%	6.149.738	11,1%	4,1%
Βόρειο Αιγαίο	1.690.643	3,2%	1.568.615	2,8%	-7,2%
Νότιο Αιγαίο	13.696.547	26,1%	12.768.980	23,1%	-6,8%
Κρήτη	13.159.757	25,0%	12.499.798	22,6%	-5,0%

Διάγραμμα 6Α: Διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά Περιφέρεια

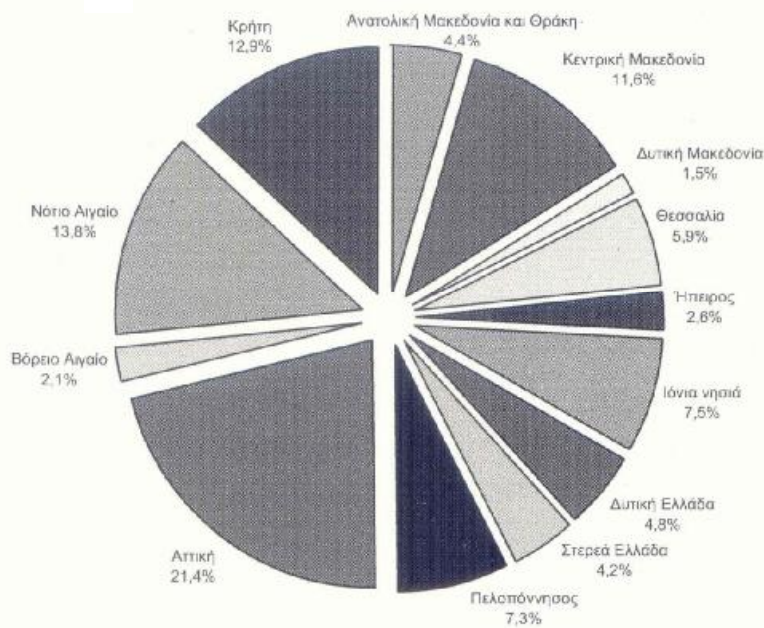
Διάγραμμα 6B: Διανυκτερεύσεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά Περιφέρεια 2004-2005

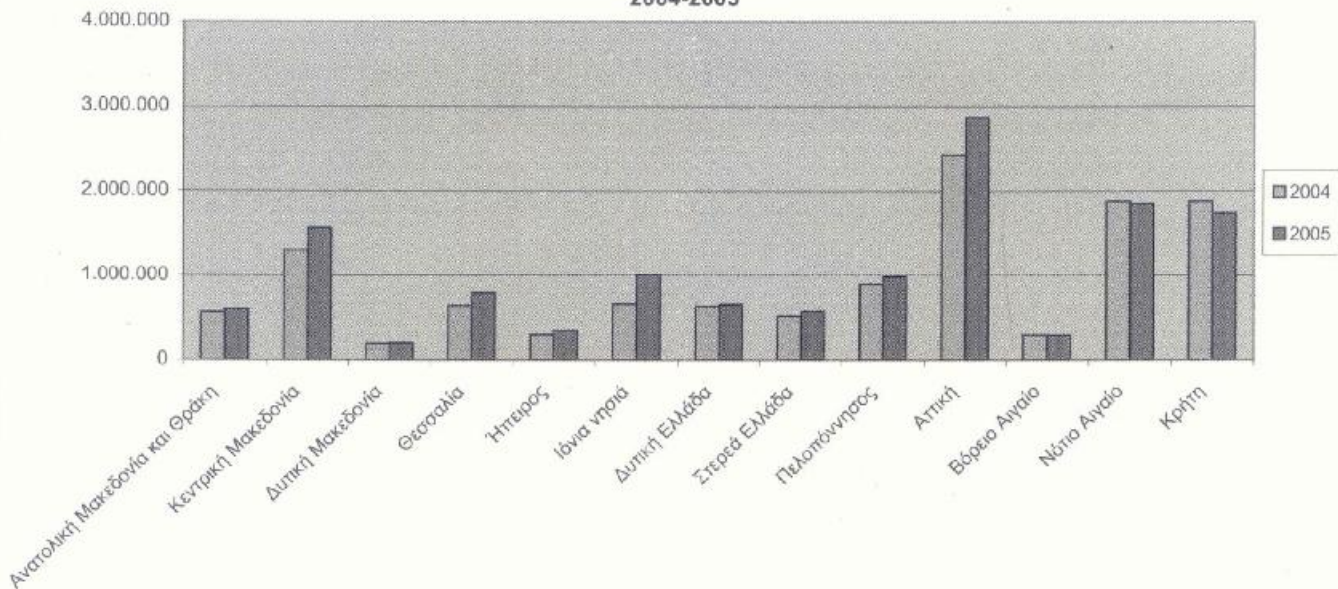
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Αφίξεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά περιφέρεια

	2004		2005		% μεταβολής 2005/2004
	Σύνολο	Αναλογία	Σύνολο	Αναλογία	
Γενικό Σύνολο	12.131.583	100,0%	13.412.596	100,0%	10,6%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	559.246	4,6%	589.664	4,4%	5,4%
Κεντρική Μακεδονία	1.302.659	10,7%	1.560.266	11,6%	19,8%
Δυτική Μακεδονία	189.915	1,6%	196.012	1,5%	3,2%
Θεσσαλία	632.750	5,2%	788.201	5,9%	24,6%
Ήπειρος	298.442	2,5%	342.349	2,6%	14,7%
Ιόνια νησιά	650.743	5,4%	1.002.743	7,5%	54,1%
Δυτική Ελλάδα	620.052	5,1%	647.398	4,8%	4,4%
Στερεά Ελλάδα	513.145	4,2%	568.569	4,2%	10,8%
Πελοπόννησος	888.895	7,3%	982.117	7,3%	10,5%
Αττική	2.421.010	20,0%	2.865.595	21,4%	18,4%
Βόρειο Αιγαίο	292.828	2,4%	287.878	2,1%	-1,7%
Νότιο Αιγαίο	1.882.167	15,5%	1.849.125	13,8%	-1,8%
Κρήτη	1.879.731	15,5%	1.732.679	12,9%	-7,8%

Διάγραμμα 7Α: Αφίξεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά Περιφέρεια 2005

Διάγραμμα 7Β: Αφίξεις στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα κατά Περιφέρεια 2004-2005

Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) κατά περιφέρεια – νομό – μήνα και χώρα μόνιμης διανομής πελατών

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΝΟΜΟΣ	ΜΗΝΑΣ	05-ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠ. ΕΝΩΣΗΣ (ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)	10-ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ Ε.Ζ.Ε.Σ. (ΕΦΤΑ)	15-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	20-ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ	25-ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ (ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)	30-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΗΠΕΙΡΟΣ	Άρτας	1	20			11	31	2
		2	20			5	25	
		3	24	1		15	40	
		4	87	4		27	118	
		5	129	4		49	182	
		6	68	2		37	107	
		7	105	1		33	139	
		8	200	2		54	256	
		9	141	7		30	178	
		10	74	2	2	82	158	
		11	31			45	76	
		12	30	3		60	93	
Άθροισμα Ν. Άρτας			929	26	2	448	1.403	2
ΗΠΕΙΡΟΣ	Θεσπρωτίας	1	7			29	36	1
		2	14			16	30	
		3	11	2		17	30	
		4	7			12	19	
		5	76	2		17	95	
		6	239	5		71	315	
		7	364	14		77	455	
		8	785	8	1	233	1.026	
		9	271	6		164	441	
		10	90	2		60	152	
		11	25	1		52	78	
		12	3			9	12	
Άθροισμα Ν. Θεσπρωτίας			1.892	40	2	757	2.689	3

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΝΟΜΟΣ	ΜΗΝΑΣ	05-ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠ. ΕΝΩΣΗΣ (ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)	10-ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ Ε.Ζ.Ε.Σ. (ΕΦΤΑ)	15-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	20-ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ	25-ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ (ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)	30-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΗΠΕΙΡΟΣ	Ιωαννίνων	1	69	4		87	160	
		2	68	3		101	172	
		3	476	11	136	576	1.063	
		4	996	67	90	443	1.506	2
		5	1.756	27	92	588	2.371	4
		6	1.285	36	86	539	1.860	2
		7	1.957	61	134	566	2.584	4
		8	3.404	30	64	693	4.127	6
		9	1.954	68	50	753	2.775	1
		10	913	82	49	595	1.590	8
		11	359	9	72	613	981	3
		12	244	2	68	679	925	
Άθροισμα Ν. Ιωαννίνων			13.481	400	841	2.233	20.114	30
ΗΠΕΙΡΟΣ	Πρεβέζης	1	62			1	63	
		2	9				9	
		3	43	1	17	37	81	
		4	125	4	4	46	175	1
		5	1.307	59	21	74	1.440	3
		6	2.087	173	15	88	2.348	
		7	3.116	238	32	149	3.503	
		8	3.885	225	34	184	4.294	
		9	2.118	210	21	113	2.441	1
		10	316	51	3	24	391	
		11	52	1	8	34	87	1
		12	26	1	11	47	74	1
Άθροισμα Ν. Πρεβέζης			13.146	963	166	797	14.906	7
Άθροισμα - ΗΠΕΙΡΟΣ			29.448	1.429	1.011	8.235	39.112	42

35-ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	40-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	45- ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΙΑΣ	50-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	55- ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΡΙΚΗΣ	60-ΣΥΝΟΛΟ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	65- ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ (25+35+45+55+60 +QZ)	70- ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (GR+65)	AL- ALBANIA
						31	1.254	5
						25	1.507	
10						50	1.909	6
2		23		1		144	3.209	7
7		4		1	3	197	3.431	34
5		5		4	6	127	3.323	14
18		10		3	0	170	4.190	9
9		2			4	271	4.124	29
10		14	3	9	4	215	4.063	11
18		23		9	2	210	3.509	46
1		1		7		85	3.010	23
3		1		5		102	1.684	35
83		83	3	39	19	1.627	35.213	219
4	2	5		4		49	136	20
		1				31	123	8
3		1	1	1		35	166	14
1		2	2	2		24	116	9
1		2	1	1	2	101	204	12
6	4	19	2	5		345	1.136	31
12		8	5	5	7	487	1.588	29
10		18	2	6	3	1.063	3.385	158
6	2	9			7	463	1.131	62
5		2		6	2	167	795	46
1		3	1	2		84	552	33
2		3				17	139	9
51	8	73	14	32	21	2.866	9.471	431
37			1	7		204	5.676	75
4	1	5				181	4.638	92
44	5	21	18	20	2	1.150	18.339	393
61	7	142	12	17	13	1.739	21.790	286
141		158	2	36	40	2.746	19.509	382
193	32	84		36	98	2.271	17.103	391
270	0	58	1	45	83	3.040	20.775	306
334	3	61	7	21	43	4.586	24.423	467
208		65	9	10	74	3.132	18.918	498
126	2	224	8	22	37	1.999	18.977	472
67		24		8	4	1.084	17.093	459
24	2	25		15	5	994	15.702	536
1.509	52	867	58	237	399	23.126	202.943	4.357

35-ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	40-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	45- ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΙΑΣ	50-ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	55- ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΡΙΚΗΣ	60-ΣΥΝΟΛΟ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	65- ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ (25+35+45+55+60 +QZ)	70- ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (GR+65)	AL- ΑΛΒΑΝΙΑ
29						92	539	1
2						11	384	
4		4	1	5		94	3.312	3
15	1	20		2	5	217	4.087	10
26	1	4	2	3	12	1.485	6.421	24
43		14	2	3	12	2.420	9.578	12
96		6		0	22	3.627	14.337	23
64	2	7	2	7	14	4.386	18.225	74
35	1	19	1	7	18	2.520	8.565	18
19	1	14			10	434	3.999	11
8		1	1	3		99	2.682	16
1		2		3		80	2.219	10
342	6	91	9	33	93	15.465	74.348	202
1.985	66	1.114	84	341	532	43.084	321.975	5.209

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΙ ΠΑΤΡΩΝ

- Ορεινός Τουρισμός, αριθμός εισαγωγής: 1515
- Ορεινός/χειμερινός τουρισμός – Δυνατότητες ανάπτυξης – Επιπτώσεις – προτάσεις, αριθμός εισαγωγής: 2430
- Ορεινός και χειμερινός τουρισμός, αριθμός εισαγωγής: 3037
- Η ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού (1995-2005).
- Ο Ιαματικός τουρισμός που αποτελεί μια ήπια δραστηριότητα με πολλά περιθώρια ανάπτυξης στην Ήπειρο λόγω του αριθμού των υπαρχουσών πηγών.

ΠΗΓΕΣ

- «Γενικές Αρχές Τουρισμού» Σπ. Λάσκαρης
- «Εισαγωγή στον Τουρισμό» Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Περικλής Ν. Λύτρας, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Έκδοση 1999.
- «Ευκαιρίες για τουριστική ανάπτυξη στην Ήπειρο» (άρθρο 2004) Φωκίων Ζαΐμης.
- «Ήπειρος, πλήρης ταξιδιωτικός οδηγός» Εκδόσεις EXPLORER
- «Τουριστική Γεωγραφία Ελλάδας» Αναστασία Ζαφειροπούλου, Πάτρα 2002
- «Τουριστική και ανάπτυξη» Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Έκδοση 2000.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

- «About Ήπειρος» Ένθετο τεύχος της εφημερίδας το έθνος
- «Business και τουρισμός» τεύχος 51

INTERNET SITES

- <http://www.statistics.gr>
- <http://www.epirus.info>
- <http://www.travel.gr>